

POLOMI NA AMERIŠKIH BORZAH

Velike denarne špekulacije so pritirale denarni trg v paniko. Milijarde izgubljene.

V New Yorku in deloma tudi po drugih ameriških vele mestih se vršijo zadnje tedne take špekulacije z denarjem, delnicami in obveznicami, da jih Amerika do sedaj še ni poznala. Par petičnih bankirjev se včasih dogovori, vprizori splošno mnenje o padcu vrednostnih papirjev, ko ti v resnici padejo, pa pograbi in papirje pokupi za nizko ceno. Gre se za to, da se izpodroje nezaželjeni na trgu. Borba je huda, veliko jih podleže in obnemore. Denarni prekupci so nekateri kar podivjali, da so pred borzami kot tolpa lačnih volkov. Špekulacij že skoro ni več, trg je nemogoče kontrolirati.

Predvčerajšnjim so delnice nenadoma zopet padle na splošno. To je posledica špekuliranja, ki ga že skoro ni mogoče kontrolirati. Čeprav se je zavzelo nekaj najpremejših bankirjev, da bi padanje ustavili, so vrednostni papirji šli dol v cenah. Bil je to zelo aktiven dan za trgovce, ki so nestrpno gledali na kazala po bankah, kako se pomičejo cene navzgor in največ navzdol. Ko so delnice najbolj padale, so se nekateri zavzeli, poslužili se prilike in padanje se je ustavilo. Gonji pa ni ne konca ne kraja. Že tedne sem se razvijala in pričakovati je, da bo odločitev v sedanjem špekuliranju šele padla.

Finančniki so v enem samem dnevu porinili na trg nad 26 milijonov delnic, za 16 milijonov samo v New Yorku. To je kajpada povzročilo padec. Milijon delnic se je razpečalo na čikaški borzi. Če računamo vse trge, je bilo torej 26 milijonov. To je več kot katerikoli dan v dosedajšnjih špekulacijah. Špekuliranje z delnicami je kajpada največ umetno, a do gotove meje je tudi odsev gospodarskega stanja dežele. Gotovina je potrebna in jo manjka kot že dolgo ne. Nekateri banke, ki so plačevale komaj po tri procente od hranilnih vlog še pred letom, zdaj ponujajo po štiri do štiri in pol.

Koliko izgube bodo radi tega padanja delnic trpeli posamezniki, je težko reči. Precej špekulantov in vlagateljev mora v takem manipuliranju izgubiti vse. Na splošno lahko rečeno, da so izgubljene posameznikom milijarde in milijarde. Od 800 različnih izdaj delnic v New Yorku — kakor ugotavljajo gospodarski listi — je bilo tekom tedna izgubljenih za vlagatelje nič manj kot \$8,000,000,000. Kako taki padci v vrednostnih papirjih vplivajo na druge vrednote, to si lahko vsakdo predstavlja.

Vsekakor pa vlada veliko upanje v New Yorku. Nekaj važnejših bankirjev si prizadeva obdržati to upanje umetno, to je s potezami na borzi, tako da izgleda, da je pri padanju tudi narastek. Najbolj

se pri tem prizadeva Morgan sam. Dviganje cen delnic je zopet pričelo v sredo in četrtek.

Celi oktober se je vršil polom. 240 različnih podjetij je na svojih glavnicahtekom te dobe izgubilo \$15,894,818,894. Ker je na seznamu padajočih vrednot vknjiženih 1279 podjetij, je umevno, da se ta vsota nekajkrat pomnoži. Med glavnimi podjetji, katerih vrednostni papirji so padli najbolj, so:

Železnice, ki so na 25 izdanih izgubile \$1,128,686,488.

Javne naprave (Public Utilities), na 29 izdanih delnic izgubile v vrednosti \$5,135,734,327.

Avtomobilske družbe na petnajst izdanih delnic izgubile \$1,689,840,902.

Oljne družbe izgubile na 22 izdanih \$1,332,617,778.

Kemikalne družbe na 9 izdanih izgubile \$1,621,697,897.

Bakerne družbe na 15 izdanih \$824,403,820.

Od 1. oktobra sem, kot poročajo gospodarski listi z Wall Streeta, je bilo izgubljenih nič manj kot 87 milijard.

V Washingtonu si prizadevajo, da bi padanje omejili posebno da bi za to vpregli Federalno rezervno banko. Mellon, zakladniški tajnik, je imel že več tozavednih posvetovanj s Hooverjem. Vse federalne banke širom Unije so zainteresirane in skušajo uvesti nekako diskontno mero, s čemur naj se prepreči nadaljna katastrofa na denarnem trgu.

Srce na desni jo je rešilo

V Kirksvillu, Mo., je mrs. Wilson imela srce na desni strani in to ji je rešilo življenje. Bila je v avtomobilu, v katerega so vstopili policaji, da ga porabijo za gonjo za tatovi. Prišlo je do streljanja. Ena krogla ji je šla skozi prsa ravno tam, kjer bi imelo biti srce. S X-žarki so dognali, da ima srce na desni.

Ruski letalci v Chicagu

Ruski letalci na poletu okoli sveta so se ustavili tudi v Chicagu in prebili zadnjo nedeljo med čikaškim delavstvom, ki jim je priredi sprejem v dvorani Broadway.

Moskovsko časopisje je s priznanjem notiralo čikaški sprejem letalca, ki se imenuje "Sovjetska zemlja" in je pohvalilo zlasti v Chicagu.

ZRAČNE TEKME LETA 1930 BODO V CHICAGU.

Predvčerajšnjim je bilo naznanjeno v čikaških časopisih, da se bodo drugo leto vršile v Chicagu svetovne tekme za prvenstvo v zrakoplovstvu. Za financiranje tekme je nabranih že skoro \$200,000.



Na sliki je dr. Maurice Hall iz Colorado Springsa, Colo., ki je riskiral svoje življenje za novo iznajdbo. Popil je dozo strupene kemikalije, da se prepriča o zdravlilu proti glistam, za katero boleznijo umre veliko ljudi na jugu. Uspel je.

Deset milijonov za financiranje razstave

Za svetovno razstavo v Chicagu, ki se bo vršila leta 1933 bo izdanih za \$10,000,000 obveznic. Tako je naznanil Dawes, ameriški poslanik v Londonu, ki je obenem tudi predsednik finančnega odbora za razstavo.

Arhitekti, ki bodo gradili poslopja, ceste, transportne zveze, parke in vse drugo v zvezi z razstavo, so že izbrani.

DAN MORNARICE.

Zadnji pondeljek je bil dan mornarice. Nekak praznik za vse Združine države. Precej imamo praznovati.

V ameriški mornarici je 60,000 mož. Od teh je približno ena četrtnina rekrutov, kajti vpišejo se za štiri leta.

DVE MILIJARDI ZA CERKVE

Ameriški katoličani dajo vsako leto v cerkvene namene dve milijardi dolarjev, v razne misijonske namene pa eno milijardo.

LONDONSKA POLICIJA PREGANJA DELAVCE

Protest radi stavkajočih delavcev v Gastoniji.

Nič ne pomaga, da je McDonald z laboriti na čelu vlade na Angleškem, delavci vseeno nimajo pravice, do izrečejo svoj protest proti ravnanju s stavkarji v Gastoniji.

V pondeljek seje zbralo več sto komunistov na glavnem Trafalgar trgu v Londonu. Sestavili so protestno resolucijo na angleškega poslanika, da s tem dajo izraza proti ravnanju z delavci v Gastoniji (Charleston, N. C.). Ko se je parada začela pomikati proti poslaništvu, kamor so hoteli poslati tri zastopnike, da izročijo protestno resolucijo, je nastopila policija in nasilje je sledilo. Več kot pol ure je policija pretepalala delavce s količki in med množico se je započila še policija na konjih. Precej ljudi je bilo aretiranih.

Napisi komunističnih delavcev v paradi so se glasili: "McDonald se veseli in žre po Ameriki, tekstilni delavci v Gastoniji pa stradajo." Policija je napise hitro pobrala.

Veliko letalo se je rešilo

V Albuquerque, N. M., so se Indijanci in razni letalci že pripravljali, da odidejo v gore iskat izgubljeno letalo iz Los Angelesa, ko je nenadoma zrakoplov pripeljal na njih polje. Letalo se je borilo s snežnimi meteži pri poletu preko gora, toda pilot in tudi stroj sta bila izredno dobra. Na letalu so bili štirje potniki, ki so vsi zdravi.

12 oseb utonilo

V viharju, o katerem smo že poročali, se je potopila potniška ladja "Goodrich". Žrtve so iskali dolgo časa, toda dvanaest jih niso mogli dobiti. Šestdeset potnikov so rešili. Ladja je v nevihti dobila luknjo. Mornarji so pumpali vodo dolgo časa, toda vse zaman. Utonil je tudi kapitan ladje.

KRASEN ROMAN

Štirje jezdec Apokalipse

Spisal svetovnoslavni španski pisatelj Blasco Ibanez, ZA "SVOBODO" POSLOVENIL A. K., prične izhajati v kratkem.

ŠTIRJE JEZDECI APOKALIPSE je srce pretresujoča povest, v kateri pisatelj živo udarja po imperializmu, obenem pa nam podaja sliko dveh zaljubljenecv, katerih prelepa čustva so se razblinila v nič, kakor so bili ubiti milijoni dobrih idej, ko so po svetu divjale Kuga, Lakota, Vojna in Smrt.

Naročite si "Svobodo" takoj, da boste lahko čitali vsvo prelepo povest.

Program Zveze slovenskih organizacij

Prihodnja seja in veselica.

Chicago ni sicer največja slovenska naselbina, vendar pa brez pomislekov lahko rečemo, da nobena naša naselbina ne raste tako hitro kot ravno čikaška. Da vzlic ogromnemu številu novih slovenskih priselnicov narastka ni lahko opaziti, je krivo raztreseno naseljenje. Skoro v vsaki četrti mesta je dobiti Slovence in ponekod v precejšnjem številu.

Radi velikega števila novih priselnicov tekom zadnjih let ne bo škodovalo, da Slovence ponovno malo seznanimo s programom Zveze slovenskih organizacij (ZSO), ki obstoja že skoro šest let. V našo splošno korist je to, kajti program Z. S. O. je ravno tak, da se rojakom, ki so preveč razkropljeni, pomaga in da skupno delamo za prosep slovenske naselbine v Chicagu.

Eden glavnih namenov organizacije je, da se čimprej ustanovi slovenski dom v Chicagu, ki bo predvsem sedež organizacije, obenem pa tudi center za vse Slovence iz Chicaga in okolice. "V tem domu bo prijazno sprejet vsak rojak, naj pride od koderkoli hoče," se glasi izjava v programu Z.S.O.

Namen doma bi dalje bil, da bo tu za Slovence informativni urad, s katerim bo pomagano rojakom, kadar pridejo od kod drugod, da si pomagajo z nasveti glede mesta in tudi glede dela. Dalje je namen organizacije, ustanoviti čitalnico s slovenskimi knjigami in časopisi. V osnutku za dom je tudi dvorana z odrom, šola in telovadnica.

Vse to se sliši skoro prelepo, da bi Slovenci v Chicagu pri vsej svoji razkovanosti lahko dosegli. Vendar je tudi to mogoče. Samo volje je treba, vzajemnega dela in pa da zastopniki društva, ki so v Zvezi, smotreno delajo za dosego ciljev. Mogoče ne bomo mogli vsega doseči, toda žrtvovanje v tak namen mora roditi le dober sad. Eno je potrebno za Slovence v Chicagu, to je več skupnega dela, ki bo prineslo tudi več zadovoljstva med nas. Saj je že v skupnem delu zblizanje, ki je tolikanj potrebno.

Z. S. O. je na delu! Zdaj se odpira nova sezona in prilike so lepe, da se program začne uresničevati. Do sedaj so se vršile samo priprave, to je, da se spravi skupaj kakšen cent, in delo ni bilo ravno zastoj. Od zdaj naprej naj začne resnično izvajanje programa.

Vsi zastopniki društev v Z. S. O., pridite na prihodnjo sejo v torek dne 5. novembra. V glavnem se bodo vršile priprave za prireditev dne 16. novembra. Veselica se bo vršila v dvorani S. N. P. J. Slovenci v Chicagu, na delo za naše skupne interese!

VESTI IZ DOMOVINE

Banovine.

Nova razdelitev Jugoslavije na banovine je bila izvršena največ vsled tega, da se izravna naju radi narodnosti, ki so postali resni in so ogrožali obstoj države zlasti radi Hrvatov. Koliko bo nova ureditev ozemlja vplivala na složnost, o tem je še težko govoriti. Večsili so skupnosti tudi take poteze dobre, dočim poedinim okrožjem šestokrat škodujejo. Kar se Slovenije tiče, se zdi, da je nova ureditev zelo umna in koristna, kajti časopisje iz starega kraja jo hvali vse od kraja.

Za podobno avtonomijo, kot pride z novo ureditvijo, se je na Slovenskem najbolj potegovala slovenska ljudska, to je katoliška stranka. Pa tudi demokraci z drugimi manjšimi strankami se sedaj strinjajo, čeprav so bili prvotno za močan centralizem. Vprašanje je seveda, kako daleč bo avtonomija segala. Ali bo samo na papirju, ali se udeležiti tako, da bodo banovine imele svoje neodvisne uprave. V drugem slučaju bo Slovenija prizadeta gospodarsko, ker je pasivna. Šolstvo bo stalo ogromne vsote. Čeprav so bili do sedaj razmeroma višji davki na Slovenskem kot v Srbiji, se je bati, da ne bo pokrajinski proračun dosegal potrebe. Druga težava na Slovenskem bo radi velike premoči slovenske ljudske stranke. Če bodo katoličani zmerni, se ni bati, kontrolirali pa bodo mogoče celo bolj kot v nekdanji Avstriji.

Z našo domovino je zlasti križ v tem, da se cerkev in šola še vedno lahko izrabita za politiko. Veliko so se napredni elementi potegovali v Avstriji, da bi uvedli takozvani "kancel paragraf", toda nikoli niso uspeli. Jugoslavija ga je svoječasno vsaj v principu sprejela, toda z lece in iz šolske sobe se je vendar tu pa tam širila politika.

Za bana čez dravsko to je slovensko banovino je imenovan od kralja Serbec Dušan, bivši minister in vseučiliški profesor.

Kar je še najbolj modro iz vsega dekreta pa je ime "Jugoslavija", ki je končno postalo uradno ime kraljevine. Prejšnje uradno ime "The Kingdom of the Serbs, Croats, Slovenes" je posebno Amerikancem služilo v posmeh.

Avtomobilaska nesreča.

V Mariboru se je 11. oktobra pripetila grozna avtomobilaska nesreča, ki je posledica nepredvidnosti. Z avtomobilom so trije ubiti in eden težko ponesrečen. Med ubitimi so: Anica Pirnatova, soproga profesorja Maksa Pirnata, Josipina Cerkovnikova in njen soprog. Franc Vrhunc, trgovec iz Maribora, pa je hudo ponesrečen, da je težko upati, če bo ostal pri življenju. On je edini, ki bi lahko pojasnil, kako je prišlo do nesreče, toda najbrž bo podlegel. Nesreča se je pripetila ob devetih zvečer. Trgovec Vrhunc je drvil z vso naglico preko državnega mosta v Razvanje na izlet. Drvelj so v naglici sedemdeset kilometrov na uro. Znamenje za počasno vožnjo je opozorilo Vrhunca, naj vozi previdno. To je tudi hotel storiti, ali zavore so začele prepočasno delovati in v trenutku je avtomobil treščil v betonsko ograjo, od katere je odletel nazaj na sredo ulice.

Letina na Slovenskem.

Tako dobre sadne letine kot jo imajo letos na Slovenskem že dolgo ni bilo. Tudi poljski pridelki so vsi dobro obrodili. Okoli Škofjeloke, po sredini Gorenjske in tako tudi na Dolenjskem je ogromen pridelek češpelj. Prodajajo se po 2-50 dinarja za kilogram.

Praznovanje Ilirije.

Ob 120 letnici Ilirije, katero smo omenili že v zadnjem listu, je precej pisanja in tudi proslava se vrši v Ljubljani. Napoleonov podpisani rokopi, ki je v nemškem in slovenskem jeziku ter spravljen v ljubljanskem muzeju, je ponatistnilo "Jutro". Glasl se:

"Napoleon, zesar Franzosov, Kral Italije, varih rajnske sveze. Smo sklenili inu sklenemo tako:

Blashka Krassia, Krajnska, deshela, estrajnska Ilirija, strane Reka inu Terst, Primorje, en dejl Hrovashkiga inu vsa semla nam perpushena na desnim kraju Save, Dalmazia inu nje otoki bodo sanaprej imenvane Ilirske Deshele.

V' nashimu shotoru Versdenz 14. dan Kosaperska (oktobra) 1809.

Podpisan:
Napoleon."

Tako je Napoleonova Ilirija vsebovala ves južno zapadni del (Ziljsko dolino) Koroškega, Kranjsko do Zidanega mosta, Hrvaško do Siska, vso Liko in Dalmacijo do Dubrovnika. Ljubljana je bila sedež te štiriletne podkraljevine.

Umor vdove.

V nedeljo dne 6. okt. so našli Frančiško Kampelj, vdovo v Mali Strmici pri Mokronogu, mrtvo v gozdu. Pogrešali so jo že par tednov. Sodna komisija je dognala, da je bila vdova prebodena z dolgim nožem naravnost v srce in poleg tega ji je morilec s kamnom prebil še lobanjo. Orožniki so prijeli Martina Stariča, nečaka in renjenca pokojnice, ki ga je tudi posinovila. Starič je star 22 let. Nagovarjal je zadnje čase svojo krušno mater, naj mu izroči posestvo, ker se je baje nameraval oženiti. Ona pa ni hotela o tem nič slišati in tako je prišlo do nesoglasja med njima. Vsi sodijo, da je strašni umor izvršil Starič.

Samomor mladeniča.

Na progji nad takozvano "Ravberkomando" pri Postojni so našli strahovito razmesarjeno telo nekega Ivana Trampuža, doma blizu Ljubljane. Samomorilcu je vlak odrezal glavo in obe nogi. Mladenič je bil star šele 24 let. Vzrok je najbrž nesrečna ljubezen.

Fantovski dvoboj.

V Kalobju nad Šentjurjem pri Celju sta se ponoči 4. oktobra srečala dva mladeniča, ki sta imela izvrvnati neki spor. Namesto da bi se poravnala, sta se še bolj sprla in prišlo je do pretepa. 22-letni Frančišek Pušnik je obležal mrtev na nji, kjer sta se tepla in ga je nasprotnik, 26 letni France Vuga obrezal z nožem, da je izkrvavel. Vuga so prijeli. Izgovarja se, da je nasprotnika obrezal v silobranu, ko ga je oni začel tepsti s palico po glavi. Namesto da bi bil ranjenemu pomagal, je zbežal, ker se je ustrašil krvi.

— V okolici Laškega se nevarno širi davica. Več otrok je že pomrlo.

— Po Savinjski dolini je zadnje čase prišlo že do več požarov. Tekom dveh tednov v začetku pret. meseca so pogoreli štirje posestniki. Ze septembra je bilo več požarov v okolici, zlasti v krajih Sv. Jurij ob Taboru, Braslovče in Vransko. Pri zadnjem požaru v Smačevžu pri Gomilskem so ponoči videli neznanca, kako je zbežal od gorečega poslopja, kjer je zažgal.

— Pogoste nesreče v Trbovljah so se pomnožile. Letos je bilo že nad dve sto nesreč in od teh osem smrtnih. V jumah okoli Retja se vsako leto smrtno ponesreči deset ljudi. Ves svet v okolici je izpodvrtn in površina se često udre. Tako je na primer cerkva na Retju že več let zaprta samo radi nevarnosti okolice.

Jasnovidec kot detektiv.

Neka nemška zavarovalnica je morala plačevati številne škode po požaru. Obrnila se je na znamenitega jasnovidca iz Štetina, ki je v zadnjem primeru — pogorel je mlin z vsemi pritikinami — povedal pred sodiščem vse podrobnosti o dveh požigalcih, očetu in sinu. Spričo vseh teh potankosti sta hudodelca tolikanj osumnila, da sta priznala svojo krivdo. Zavarovalnica si je prihranila znatne stroške.

VABILO NA NAROČNINO

Poslali smo na ogled precejšnje število drugega iztisa tednika "Svobode", da se rojaki širrom Združenih držav seznanijo s tem novim slovenskim tednikom, ki bo izhajal redno ob petkih. Vsakogar, bi dobi list na ogled, prosimo, da ga izroči še drugim rojakom, ko ga prečita. Če vam list ugaja, si ga naročite takoj, da boste USTANOVNI NAROČNIK, to je, da boste naročnik in čitateelj "Svobode" prav od njene ga početka.

Glede namenov lista bomo več spregovorili v člankih. Za enkrat zagotovimo čitatelje s tem, da bo list zastopal stališče, kakršno je zapopadeno že v imenu zadruga, ki ga izdaja. To bo list za trezne elemente med našim priselničtvom, rojake, ki niso fanatični za nobeno stran, pa naj bodo kakršnegakoli verskega ali političnega prepričanja.

Namen lista in zadruga sploh je dober. Koliko bomo z dobrim delom uspeli, je odvisno tudi od somišljenikov, katere vabimo, da se nam pridružijo s tem, da postanejo naročniki in da širijo "Svobodo". List bo zastopal skupne interese našega priselništva, zato vsi na delo zanj. Postanite naročnik!

Naročnina za celo leto znaša \$2.50, za pol leta \$1.50, za četrt leta 80c. Ko si naročate "Svobodo", kar izrežite in pošljite spodnji kupon:

SVOBODA

2653 So. Lawndale Avenue,
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam \$.....

za letno naročnino

na Svobodo na

ime

naslov

NEMŠKI MONARHISTI SE DAJO POTEGNITI

Ociganjen je celo bivši kajzer

Nekaj mora biti narobe s tistimi visokimi glavami, ki so tako mojstrsko zavozile staro monarhistično Nemčijo. Vsak premeteneč jih lahko potegne in oskubi.

Najnovejši kalin nemških monarhistov je sam ekskajzer. Pa še najlažje je nasedel on. Šlo je 30,000 njegovih in ravno toliko njegove žene pricezinje Herminije dolarjev. Opeharil ju je neki Karl Schappeler, bivši avstrijski pismonoša, ki se jima je izdajal za zaupnika, magija, genija v mehaniki in ne vemo, kaj še vse. Imel je mašino, ne sicer tako kot jo kakšen zlikovec prinese kakšnemu ubogemu priselniku, da bo denar delal, temveč mašino, ki bi revolucionirala ves svet ali vsaj producirala ekonomsko revolucijo.

Navihanec je dejal Viljemu: "Z mojo iznajdbo bodo prenehale vse vojske. Nič več moderne transportacije ne bo. Gasolin, dinamo, turbine vse bo šlo rakom zvižgat. Sam eter bo gonil ladje, zrakoplove in avtomobile. Pa tudi nič več nesreč ne bo. Noben zrakoplov ne bo mogel več pasti na tla, ker bo vsak lahko v zraku obvisel. Celj podnebje se bo izenačilo. Nič več premoga, nobene kurjave več."

In Viljem, čeprav je bil kajzer po milosti božji, je vse lepo požrl. Kdo bi ne, ko se pa tako lepo sliši! Ze si je domišljal, da bo spet na tronu, mogoče oblagodarjen z večno mladostjo. Nemčija pa se bo radi nove iznajdbe dvignila iz njenih križev in težav, da bo res "über alles". Pa še več drugih nemških plemenitav se je zainteresiralo, da so dali denar za tak lep načrt. Schappeler je pustil, da so žrtve nekaj časa čakale, potem jo je pa pobrisal.

Še hušje se je pripetilo važnemu maršalu Ludendorffu. Tega moža so včasih smatrali za možgane Nemčije, a od vojne sem je dokaj otročji radi monarhistične propagande. Pa še v večje bedarije verjame kot v propagando. Dal je svoj denar čarodejcu, kateri ga je nasukal s tem, da zna spremeniti vsako kovino v zlato, ako ima — seveda — Ludendorffovo zlato, da z njim začne. Precej odličnjakov monarhistične Nemčije je nasedlo.

Najlepša cvetka te nove industrije na Nemškem pa je bil Albert Brehahn, iznajditelj smrtnih žarkov. Kolikor je ta Brehahn opeharil ljudi, pa že dobi prvo nagrado kot slepar. Ravno pred kratkim ga je berlinsko sodišče obsodilo za premetenega sleparja.

Bilo je leta 1917 — med vojno — ko je Brehahn naznanil časnikarjem, da je odkril smrtno žarke, kateri se dajo tako izpopolniti, da bo lahko pobiti vso armado, če le ni več kot sedemnajst milj daleč. Z istimi žarki, če posveti na sovražnikove kanone, pa jih na mestu stali, da se kovina spremeni kot bi bila tekoče maslo. Kakor je nameraval, tako se je zgodilo: storijo so slišale vojaške glave, ki so bile tako presenečene, da so mu takoj dovolile 26,000 mark, da lahko nadaljuje z izdelanjem svoje mašine. No,

da bi bil mašino dokončal med vojno, se mu ni posrečilo, a za smrtno mašino se najde dober trg tudi v mirnem času — in spet je monarhistično plemenitavstvo šlo na limanice.

Najbolj se zanimamo šele, ko izvemo, da so se interesirali tudi taki ljudje kot je princ von Bismarck, grof Bueckler in podobne glave. Mislili so, da bodo s takimi žarki v treh minutah pobili vse berlinske Jude, nato pa še vse republikance, katerih tako ne marajo. Potem pa bi zopet posadili kajzerja na tron, da bi jim vladal. Tako lepo se je vse slišalo, da so monarhisti prispevali po 60,000 zlatih mark na mesec, samo da bo Brehahn lahko nadaljeval z izpopolnjevanjem svoje mašine. Končno so zbrali vsoto 600,000 mark in jo dali Brehahnu.

Brehahn, ki je obljubljal, da bo v treh minutah pobil vse Jude, kajpada ni imel v sru najmanjšega morilnega namena, ker je vedel, da bi vsi njegovi žarki še ene muhe ne mogli ubiti. Ampak gospodje, ki so ga začeli tožiti, so prav gotovo imeli nekaj takega v mislih. Na sodnji se je pokazalo, kako zelo krviželjni so. Ampak nihče jih ni kaznoval za take nakane: samo denar pa upi so šli.

Podoben slučaj smrtnih žarkov je poznan iz leta 1924. Na Angleškem se je znašel slavni "inventor", za katerega se je ogrevalo vse ameriško časopisje. Bil je profesor Grindell Matthews, znanstvenik, ki je prejel \$125,000 od vlade že med vojno, zato da je pronašel stroj, ki s svetlobnimi žarki kontrolira zrakoplov. Obljubljal je, da bo njegov smrtonosni žarek lahko razbil ladje na morju ali pa pogнал v zrak vsa skladišča municije. Pripovedoval je angleški vladi, da je s svojimi žarki pobil podgane v daljavi 65 čevljev. Ali vlada se je vendar izpametovala in ko so mu naročili, naj pokaže, kako se z žarki davijo podgane, se mu je pa vse skupaj ponesrečilo.

Ob času tega angleškega dogodka, o katerem so listi po Ameriki pisali na prvih straneh in z zavistjo gledali čez morje na iznajdljive Angleže, je nemški matematik Einstein izjavil, da so vsi dotični žarki sam "bluff". To je bilo ravno takrat, ko so nemški plemenitavi plačevali najvišje vsote Brehahnu. Pa se še niso spametovali.

Take so torej glave mož, ki so vladali Nemčijo.

Indijski "svetnik".

Indija je dežela mnogih posebnosti. Med te spadajo tudi vneti pristaši svoje vere, ki vse življenje delajo samo na to, da bi se očistili greha, vseh poltenih naslad in pohtevic. Člani verske družbe "svetnikov" se trapijo in mrcvarijo, da te kar mraz pretresa. Spokornik se na pr. da obesiti za pete in vztraja pogosto v tem položaju, dokler ga ne reši smrt. Tako iščejo svojo zadovoljščino, oziroma priznanje pobožnih gledalcev nič drugače nego drugi umetniki pohvalo za dobro izvršeno delo.

TEFFI:

DVOJNIKI

Ni se vam li še pripetilo, da vas je naenkrat pozdravil na ulici povsem neznan človek? — Ali da se je začel z vami celo razgovarjati, nazivaje vas dragim Nikolajem Ivanovičem, ko se vendar za vse svoje življenje in za vse ljudi na svetu imenujete Peter Nikolajevič?

In se vam li še ni primerilo, da vam je kdo nenadoma dejal: "Včeraj sem vas videl v cirkusu", ko ste vendar prebili večer najdostojneje na predavanju?

To vse se zdi čudno le na prvi pogled. V resnici pa se to vse razlaga čisto priprosto z dejstvom, da ima vsak človek na svetu svojega dvojnika.

Pogledati temu dvojniku lice v lice se vam ne posreči nikdar. Za to se torej niti ne trudite! Toda slišite lahko o njem prav čestokrat in, žal, skoraj vselej stvari, ki mu ne delajo ravno velike časti. Vsaj meni se doslej še nikoli ni zgodilo, da bi bila zvedela kaj laškavega o kakem dvojniku.

Neki spoštovan zdravnik ima dvojnika, ki je v Odesi slovit — slepar.

Celo Tolstoj je imel svojega dvojnika — nekega premetenegega mužika, ki je znal s svojo zunanostjo dobro špekulirati.

Skoraj vsaka naša znamenitost ima dvojnika, ki počenja bedarije na račun svojega vzora — principala ter ga spravlja čisto v malo zavidan položaj.

Koliko dram, koliko rodbinskih nesreč je že vzniklo zaradi takih dvojnikov slabega slovesa! Človeka je strah le pomisliti na to.

O tem vsem govorim smelo in odkrito, ker prav sedaj sem izven nevarnosti: moj lastni dvojnik je zaradi neke grde historije odpotoval za vselej v Ameriko.

Ali je bil primoran odpotovati v Ameriko?

Ta dvojnik me je trafil sistematično že nekaj let ter mi ni privoščil niti trenutka oddiha. Osvetila sem se mu, kakor sem mogla in znala, toda ne vem, sem li dosegla svoj cilj.

Sedaj, ko je že vse za mano, mi je prijetno se spominjati minolega trpljenja, saj vem, da se več ne povrne . . .

Prvič. Zo sem izvedela, da živi moj dvojnik, sem se vedla napram temu dejstvu zelo veselo in lahkomišno.

Rekli so mi: "Ali vam je bilo sinoči v cirkusu všeč?"

"V cirkusu? Saj sem presedela ves večer doma! Zakaj mislite, da sem bila v cirkusu?"

Vprašalec se je nekam začudil, bil je v zadregi ter dejal: "Tako? No, pa oprostite, gotovo sem se zmotil . . . Govoriva torej o čem drugem!"

Vsi so se name sumljivo ozirali, in vprašalec, ko je odhajal, mi je pošepetal:

"Ne bodite hudi! Toda videl sem vas na lastne oči."

Nekaj dni smo se smejali tej historiji in pvsod smo jo pripovedovali . . .

Dva tedna nato so me videli trije znanci na neki sumljivi maškaradi, čemur se že nisem smejala več, dasi sem jim prav hitro dokazala njih zmoto, nego me je spravilo to v prav slabo voljo.

Prósila sem mnogotere: "Pokažite mi že vendar tega mojega dvojnika!"

Dvojnika pa ni bila možno zasačiti in vedel se je zelo nelep. Nato je nekaj časa mi-

roval, dokler me ni neka znana dama strme izpraševala, kaj mi je prišlo na misel, da se damjem fotografirati z nekim častnikom v — poročni obleki! Videla je na lastne oči mojo sliko v izložbi nekega malega fotografa, a kje je to bilo, si ni mogla več domisliti.

Tako sem zvedela, da se je moj dvojnik omožil, in veselilo me je to. Morda se poslej malo potruditi za svojo reputacijo.

Toda moje nade se niso izpolnile. Niti dva meseca nista minila, ko se me zopet začeli znanci srečavati, ko sem prihajala baš iz separiranih sob v restavrantu, ko sem igrala na dirkah, na stavah. In ne le to — skoraj vsako noč so me videli v kakšnem klubu, kjer sem do rana igrala s kartami ali v lotto.

Moj položaj je bil obupen! Skoro vsak novi znanec je začel svoj pogovor z mano z besedami:

"Imel sem že čast videti vas — tam pa tam . . ."

Nekaj dni sem že razmišljala, naj li vstopim v samostan. A premislila sem se, ker bi tega itak nihče ne verjel, kajti potem šele bi ga mogel moj dvojnik lomiti in igrati!

Končno se mi je usoda vendarle nasmehnila v podobi starke, ki je lezla s tramvaja. Vrnila sem usodi njen usmev ter obstala, čakaje, kaj se zgodi.

Starka me je radovedno ogledovala in mi stiskala roko.

"Povejte mi no, draga moja", me je vprašala, — "je li res, da vas je zapodil?"

Takoj sem razumela, da me smatra za mojega dvojnika in edločila sem se, da ne izpustim te prilike, ko se morem svojemu sovražniku osvetiti.

"No, kajpak, zapodil me je!" sem ji odgovorila v najdrznejšem tonu, ki sem si ga znala predstavljati. "Zapodil! Kako vam je to več? — Kaj pravite k temu?"

"Ali, dragica, vi ste vendar tega sama kriva! Kako je le mogoče tako se vesti?"

"O, glejte, ta je pa lepa! Pa ste res dobra ženska."

"Ali saj je on vendar vaš mož!"

Zadeva se je jasnila.

"Eh, kaj! Kakšen mož neki! To vse je laž. Saj nisva bila nikoli poročena, če hočete vedeti resnico."

"Ljuba moja!" je zaječala starka, "kaj pa pripovedujete! Saj bi bil vendar Serjoža za tovariša na svatbi?! Gospodine —!"

"To ni prav nič čudnega! Neki slepar naju je poročil. Dala sva mu sto rubljev napitnine — pa je bilo. Če bi se hotela vzeti, bi bila morala oba v kriminal. Jaz sem že itak presedala tri leta v ječi, to zadošča."

"Vi?! V ječi . . . Ali kaj pa govorite? Toda zakaj neki?"

"Kako to, zakaj? Zaradi dvomoštva in še zaradi takih malenkosti. No, ampak zdaj moram iti."

Toda starka se ni hotela ločiti kar tako. Zgrabila me je za rokav.

"Dušica moja! In Sergej Ivanovič ni o vsem tem vedel ničesar?"

"Kaj pa še, tak bedak! No, prosim, zdaj pa moram res že iti."

Stežka sem se ji iztrgala.

"Samo, pazite, da tega nikomur ne poveste!" sem rotila starko. "Vse to veste vi edina na vsem svetu."

Dva meseca nato, na kolo-dvoru, kamor sem spremljala svoje znance, se je ustavil pred mano nekako začuden gospod ter tlesknil v roke:

"Dunječka! Odkod ste se vzeli?!"

"Aha!" sem pomislila. "Takoj zvemo, kam je zginila Dunječka."

"In kje, mislite, bi imela biti? Kaj?"

"Kako to, kje? Saj ste vendar po tisti historiji s polkovnikom utekla v Ameriko? Kdaj ste se pa vrnila?"

"Včeraj. Veste, tudi odondot so me izgnali. Samo, prosim vas, ne pripovedujte tega nikomur! Vi edini veste o tem na vsem svetu."

Položil si je roko na srce in se priporočil.

Četrte ure nato sem ga zagledala v kopi ljudi. Kazal me je nekemu gospodu, mu goreče nekaj pripovedoval ter mu šepetal v ušesa. In dotičnik se je radovedno oziral name ter se očitno zgražal.

Uboga Dunječka! Maščevala sem se.

Kulturne vesti

Drama "Mrak". Nedeljska prireditev dramskega odseka kluba št. 1 JSZ. je prilično dobro uspela. Bilo je precej udeležbe in igralci tudi niso slabo igrali. Posebno so se odlikovali mrs. Vider ter mr. Miško in Bernik. Najtežja vloga (Vasilij Stanič—slepi vojak) je bila poverjena Miškotu. Vodil je Bernik. Miss Anna Hribar je dobro predstavila značaj izgubljene žene, ampak salonsko oblačilo, ki v nobenem slučaju ne spada v malo podeželsko vas med kmete, je učinkovalo, da scena ni izgledala prav nič resnična. Častitati moramo tudi miss Alice Artach za njeno življenje v igro in pa za pravično izgovarjavo slovenščine. Vrednost igre je padla v tretjem dejanju, katero zahteva izpopolnjeno odersko tehniko, ki je bila skoro na ničli. Priporočali bi dvoje: 1. Da bi takih nevhvaležnih iger sploh ne kazali več, 2. da bi si za predstavo takih majhnih iger rajši izbrali dvorano S. N. P. J., katere oder čisto zadošča.

Večerinka pevskega zbora "Lira". — Tako lepih večerov je malo kot je bil sobotni. Zbor "Lira" ga je priredil predvsem za vesel sestanek svojih članov, somišljenikov in prijateljev. Godba je bila izvrstna, plesalke pa še bolj. Tak večer pač zagotovi čvrst obstanek zbora v moralnem in v gmotnem oziru.

Koncert "Prešerna". — Pevski zbor "France Prešeren", najmlajši slovenski moški zbor v Chicagu, ki pa že ima 50 članov in od teh skoro polovico pevcev, bo v nedeljo dne 24. novembra priredil koncert v dvorani SNPJ. O koncertnih točkah poročamo pozneje, tako tudi o mali šaljivi igri "Zamorec", ki jo pevci spravijo na oder.

Koncert v Girardu. — V soboto dne 2. novembra zvečer se bo vršil v Girardu, Ohio, koncert opernega pevca Banovca iz Ljubljane.

Shakespeare v moderni obleki. — To že ni več novost. Ko je v Berlinu neko gledališče predstavilo Shakespearjevega Hamleta v moderni salonski obleki, je publika nagnala

igralce z odra. To je bilo pred dvema leti. Isti poizkusi z večjim uspehom so bili storjeni v Ameriki. Nazadnje pa je prišla še Anglija, domovina slovitoga dramatika. V Londonu je Shakespearjeva gledališka družba predstavila že več iger v modernih oblačilih in z modernim tolmačenjem. Tako je bil na primer na zadnji prireditvi 'Veselih žen windsorskih' glavni karakter Falstaff na odru z marelo in večernim čašopisjem. Glasbo velike drame so spremenili v "jazz". Občinstvo je vse dobrohotno preneslo.

Slikarska razstava v Chicagu. — Zadnji teden se je v Chicago Art Institutu otvorila 42. letna razstava ameriških umetnikov. Poleg slik je na razstavi tudi nekaj kipov. Precej drugih razstav v istem zavodu je odprtih ta teden.

Decembarska razstava H. G. Peruška. — Jugoslovani v Pittsburghu, Pa., se pripravljajo za razstavo slik H. G. Peruška. Podrobnosti še niso določene, vendar pa, kakor izjavlja slikar sam, se bo razstava vršila prvi teden meseca decembra v Slovenskem narodnem domu na Butler cesti. Ker je Pittsburgh največji center slovenskih naselbin v Ameriki, je pričakovati in tudi želeto, da bo razstava dobro uspela.

Zanimivo razstavo je umetnik Perušek imel od 15. septembra do 15. oktobra v Madisonu, Wisconsin. Zadnji petek zvečer je predaval po seji kluba št. 1 J. S. Z.

Prve knjige Cankarjeve družbe. — Delavska zadruga "Svoboda" v Ljubljani je izdala prvi letnik Cankarjevih knjig. Publikacija bo slična stari Mohorjevi ali novejši Vodnikovi družbi. V prvem letniku so založene štiri knjige.

NOVE SLOVENSKE KNJIGE.

Muka gospe Vere. — Spisal France Bevk, založeno v Trstu. To je nov roman iz tržaškega življenja. Bevk je znan pripovednik.

Umetniška propaganda. — V Ljubljani obstoja organizacija s tem imenom, ki izdaja razne poučne knjige. Zanimanje vlada za Slovenski biografski leksikon, a najnovejšo delo te ustanove je izdanje **Poučnega slovarja**. Knjigo je sestavil dr. Joža Glonar.

Kranjska mesta. Spis o kranjskih mestih Kamnik, Ljubljana, Kranj, Novo mesto in druga je sestavil dr. Fran Zwitter. Spis se bavi zlasti z zgodovino teh mest in meščanstva.

Imenovane nove knjige se lahko naročijo pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

NAZNANILO

Radi nesporazuma med unijo českých črkostavcev je oddala naša tiskarna svoj unijski znak — vkljub tem pa so vpsolenci tiskarne člani raznih tiskarskih unij.

Vodstvo tiskarne je ves ta čas v stiku z unijami in upa, da se ta nesporazum kmalu poravnava in da zopet dobi svoj unijski znak.

ATLANTIC PRINTING & PUBLISHING CO.

2656-2658 SO. CRAWFORD AVE, CHICAGO

Tel. Lawndale 2012.

J. F. Korecky, taj.

A. H. Skubic pred.

WILLIAM B. PUTZ

CICERO'S } LEADING
LARGEST } FLORIST
OLDEST }

KRASNO CVETJE OB VSAKI PRILIKI

5134 West 25th Street, Cicero, Ill. Tel. Cicero 69

Prodajamo tudi kanarčke.

Roosevelt 7872

MARTIN IVANSEK

SLOVENSKA TRGOVINA

slaščic

cigar

in
sladoleda

cigaret
tobaka

in raznih drobnih potrebščin.

1759 WEST 22nd ST.

CHICAGO, ILL.

SVOBODA

List za jugoslovanske priselcnike v Ameriki.

IZDAJA VSAKI PETEK
Jugoslovanska prosvetna zadruga Svoboda Inc.

NAROČNINA: za Severno Ameriko \$2.50 na leto,
\$1.50 za pol leta, 80c za četrt leta; za inozemstvo
\$3.00 na leto, \$1.75 za pol leta.

PUBLISHED EVERY FRIDAY BY SVOBODA INC.,
a cooperative for cultural purposes among the
Jugoslavs in America.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$2.50 per year, \$1.50 for half year, 80c for three
months. Foreign countries \$3 per year, \$1.75 half year.

Andrew Kobal, Editor.

Address:
SVOBODA Inc.

2653 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Telephone: Crawford 4290

“ČEMU ŠE TA LIST?”

Tako vpraša tu pa tam rojak. Zakaj lista, ko imamo že toliko slovenskih časopisov v Ameriki. Ali boste ustanovili novo politično stranko? Zakaj bi drugače izdajali časopis? Neodvisni vendar ne morete biti!

Ne bomo ustanovili nove politične stranke, saj teh je itak preveč, in tudi nobene obstoječe stranke ne bomo povzdigovali nad drugo. Stranka za nas je slovenski, oz. jugoslovanski živelj v Ameriki. Delo za skupni interes tega živelja je dovolj vzvišeno, dovolj dostojno in človečansko, da se nam ni treba sramovati, čeprav nam očitajo nepristranost ter da ne vemo kje smo. Ta živelj nas tudi bolj potrebuje kot mednarodni reformatorji pisanih barv.

Nekateri ljudje mislijo, da bi brez političnega človeštvo sploh ne moglo izhajati. Mi pa mislimo, da mi lahko obstajamo brez njih, kajti preveč je drugega, boljšega dela. V tem je zapadna naša neodvisnost, v delu za vse, kar je našega, v delu za vse naše priselcnike. Zakaj bi mi priselcniki šli v svet kot misijonarji, zakaj bi si naduto domišljali, da smo lahko ameriški senatorji, kongresniki, ko smo pa tako majhni, da nas ameriški svet še vidi ne. Zase, za slovenskega priselcnika delajmo, ne za kakšnega ameriškega politikaša.

KDO JE ZAČEL?

Tudi “Svobodi”, kakor v začetku Slovenski narodni podporni jednota, je že nekdo prerokoval, da je to mrtvo rojeno dete. Čakajte no, vi preroki, saj deteta še videli niste, kako krepko je in koliko življenja je v njem. Preroki nas ne zanimajo, kajti danes, ko imamo “Svobodo” se nam ni treba bati babilonske sužnosti, ki so jo preroki sadistično napovedovali.

Kdo je začel, je bolj zanimivo vprašanje. Že pred leti se je v Chicagu slišalo. Potreba po “Svobodi” se je že davno porajala, toda postati je morala resnejša, da se je ideja uresničila.

Noben posameznik ni začel “Svobode”. Misel se je porajala na splošno, nihče ne ve točno ravno kje je bila prvič sprožena. Ko je postala potreba dovolj občutna, so se ljudje zbrali, ustanovili zadrugo in z njo začeli izdajati list. Ko potrebe ne bo, najbrž tudi lista ne bo. To je Marksovo, ne naše načelo.

“DELAVSKI LISTI”

V Ameriki se je še vsak slovenski list postavil s tem, da je delavski. Beseda je namreč služila v reklamo, kajti vsi priselcniki smo delavci. Tako zlorabljenih je bilo tudi malo napisov kot pridevek “delavski list”. Vsak list je proglašal svoje pisanje, da je delavsko in da se bori za delavske interese.

Ker so bili listji pod napisom “delavski” vseh različnih barv in često vse drugo prej kot delavski, zato je tudi ta nedolžna beseda diskreditirana.

“Svoboda” je list za jugoslovanske priselcnike v Ameriki. To pokrije vse. Vsi priselcniki so prišli kot delavci in po ogromni večini tudi ostali to. Če torej list zastopa interese priselcnikov, zastopa interese delavcev in nič drugega kot delavcev.

DOSTOJNOST UREDNIKA

Urednik je učitelj. Vsaj urednik slovenskega lista v Ameriki je ali bi moral biti učitelj, kajti priselcniki, med katerimi je malo ali nič šolanih ljudi, potrebujejo šole v novi

deželi. Tisto “enakopravno” pripovedovanje, da smo vsi enaki, služi marsikateremu “učitelju” samo za krinko, da zakrije svojo nevednost.

Nihče ni v javnem življenju tolikanj odgovoren kot ravno urednik. Od njegovega poštenja in resnicoljubnosti je namreč odvisen značaj tisočev, ki čitajo in v svoji priprostosti slede.

Kakršen je učitelj, tak učenec; kakršen urednik tak čitatelj. Razlika, in sicer otežkojoča za urednika, je, da se on ne more učiti od svojih čitateljev, kakor se učitelj uči od učencev, če je učitelj le kaj vreden. Urednik se lahko uči samo od sotrudnika, od osebne stika s čitateljem.

Če je urednik dostojen, so dostojni čitatelji. Včasih je sicer veljalo in še velja med nam pravilo, da mora biti urednik barufant s kolom v roki, da udari vsakega nasprotnika. Toda ljudje tudi niso vsi norci in batino vrnejo z batino. Kjer je torej uredniku vzor batina, sta batinanje ter medsebojna mržnja rezultat časnikarstva.

Dostojnost se pokaže s tem, da smo strpni napram soljudem, ki niso ravno našega mišljenja. Če je naš bližnji drugačnih misli glede izboljšanja človeške družbe, glede zveščanja, glede nalaganja denarja na banke itd., ga radi tega ne bomo napadli s psovkami, pač pa, ako se res interesiramo za vprašanje, se bomo razgovorili in dognali, kdo ima prav, kdo ne.

DELAVEC, UREDNIK IN PRAVOPIS

Med slovenskim priselcništvom v Ameriki je približno samo dva procenta posameznikov, ki se malo zastopijo na slovnico. To sodimo po prispevkih dopisnikov v časopisje. Mogoče bi bilo število pravopiscev večje, če bi imeli dopisniki več časa in če bi od težkega dela imeli trdih rok. Vsak slovenski urednik se lahko zaveda tega, če hoče.

“Če bi jaz znal perfektno pisati slovensko, bi bil pa jaz urednik,” je dejal neki slovenski dopisnik. Urednik namreč katerega samoljubje je preveč trpelo, ko se je dopisnik pritožil, da mu ni pisma za priobčitev pravilno popravil, mu je stavil pismo v list z vsemi popreškimi in neslovnimi izrazi. S tem je urednik pokazal, da je nad delavcem, od katerega si ne da zapovedovati, kako mora dopis popraviti, da bo pravopisen.

Vse prav, dokler je urednikovo maščevanje samo radi pravopisnih očitkov. Toda pika na dopisnika, zapostavljanje posameznika, ki ni ravno po mislih urednika, to odloča. Kako tudi ne? Osem in devetdeset procentov ne zna pravopisja, pa nekateri dopisi (tisti po mislih urednika) so zloženi lepo in gladko kot bi pesmi bral, drugi (uredniku neljubi) so porinjani v list v vsej neokretnosti izraza ali celo nepopravljeni.

Ej, svoboda izražanja se krši na sto načinov. Urednik to najbolje ve.

NAROČITE SI “SVOBODO”

Tednik, katerega ste dobili na ogled, bo skušal ustreči vsem čitateljem in prispevateljcem. Naročite si ga takoj, da boste naročnik od njega ustanovite in da boste imeli vse številke od prve naprej. Dasi je oblika manjša kot je oblika večine slovenskih listov, vendar bomo z ekonomsko razpodelitvijo materiala lahko nudili našim čitateljem do malega toliko, kot imajo drugi listi ali pa še več.

Začelo smo z manjšo obliko, ker hočemo rasti, ne nazadovati. Kdorkoli se zanima za dober uspeh “Svobode”, pa nam pri rasti lahko pomaga. Čimprej dobimo določeno število naročnikov, toliko prej se bodo pomnožile tudi strani “Svobode”.

Na delo za list trezno mislečih slovenskih priselcnikov v Ameriki!

Delničarjem “Svobode”

Jutri večer se bo vršila seja direktorija Jugoslovanske prosvetne zadruge “Svoboda”. Zaključki bodo poročani na prihodnji delničarski seji, ki se ima vršiti v soboto dne 9. novembra zvečer v dvorani P. Bergerja. Na sejo ste vabljeni vsi delničarji, da gotovo pridete. Pridite pa ob osmih ali še prej, kajti sejo bomo začeli točno ob osmih. Po seji bo mala zabava, h kateri pripeljite tudi svoje družine.

Prijatelji “Svobode” dobrodošli na zabavi 9. novembra.

MUZIKA ROBOTOV

Oglas Unije ameriških glasbenikov.

“Chicago Daily News” je prinesla ta teden oglas Unije ameriških glasbenikov. Malo takih oglasov! Robot, mož iz železja na zmetih, kolescih, vijakih, v oklepih in pasovih, z električnimi žarnicama namesto človeških oči, brenka na harfo, da se trgajo strune in ob vznožju mu kužek tuli in cvili glasove ameriškega “jazza”.

“Robot, ki zabava”, je napis pod sliko, nato pa poziv unije na javnost, da bojkotira ameriške filmske družbe in gledališča, ki so uvedla namesto pravih godcev vitafon in takozvano sinkronizirano glasbo.

Unija ima 140,000 članov. Profesionalnih godcev po Združenih državah in Kanadi. Velikansko število teh godcev je bilo odslovljenih od dela, ko so se v zadnjih časih uvedle razne nove naprave pri filmih, tako da gledališnim upravam ni treba plačati pravih godcev.

Med drugim pravi oglas: “Mašinerija opravlja za človeštvo dobro službo, toda mašinerija ni umetnik. Poklicana je, da človeštvo reši težkega telesnega dela, nikakor pa ne more nadomestiti rok in src nardarjenih ljudi. Naj bodo glasovi filmov in slik na platnu še tako perfektni, nikoli ne morejo prinesiti udeležencem v gledališču tistega duševnega vžitka kot človek, ki na odru igra ali poje.”

To je res. Tudi perfektnosti ni v tej novi strojni glasbi, saj človek že ne ve več, ali naj poslušati ali naj zbeži iz gledališča, ko začne s platna škripati jekleni, metalčni, nečloveški glas bučno povečanih melodij.

Ameriška javnost je silno potrpežljiva ali pa silno topa, da sploh strpi takozvano sinkronizirano glasbo. Propaganda zanjo je res velika, kajti velikanski so profiti gledališč, ko jim ni treba plačevati pravih umetnikov. Nove iznajdbe služijo človeštvu res, toda še bolj pa profitom. Gledališče z glasbo in petjem, ki je najboljši odsev človeške civilizacije, je radi dobičkarstva, kateremu služi vitafonska iznajdba, je popolnoma upropaščeno.

Uniji ameriških glasbenikov je častitati na takem oglasu, le bati se je, da ne bo nič zalegel. Dokler ljudstvo sprejme vse, toliko časa ga bodo tudi gledališča zalagala z najcenejšim materialom. Gledališče namreč ne služi zabavam, pač pa dolarju.

Naznanilo in poziv slovenskim ženam.

“Svoboda” bo redno tiskala nekaj gospodinjski kotichek, ki bo vseboval članke, navodila in vesti za ženstvo. Na razpolago za ženski oddelek bomo imeli v našem tedniku celo stran, tako da bodo tudi rojakinje, ki se želijo izraziti o našem javnem življenju, imele vso priliko do izražanja. Svoboda za vse!

Veliko resnice je v starem slovenskem pregovoru ki pravi, da gospodinja podpira tri ogled hiše. Zato pa izselniška mati potrebuje tudi veliko več znanja, informacij o novem življenju, da toliko bolj odgoji svojo družino in da svoje otroke umeva, tako da si niso starši in otroci tuji med seboj. Slovensko časopisje v Ameriki je veliko zamudilo v tem pogledu. Bavili smo se s politikom, s pravdo čez “kutarje” in obratnim odgovorjanjem brezvercem in prečkarjem, za vzgajo za trdne družinske vezi se pa ni

STIMULI

Kje so Hrvati?

Po drugih nasezonah se pričujejo naši dobri javni delavci, da nimajo nobenega opravka za narod, ker jim hočejo bratje hrvatje vse opraviti in Slovencem nič ne ostane. Blagor vam, bratje v Clevelandu, v Pittsburghu! Hrvatje in Slovenci v Chicagu pa drug za drugega skoro ne vedo. Rozabili so se pred petnajstimi, avajsetimi leti. Upajmo, da se zopet najdemo; a ne pozabimo, da se moramo iskati, če se hočemo dobiti.

“Socialistični” pozdrav v Chicagu.

Mussolini je uvedel kot nov pozdrav laično izteganje rok v zrak, naši dobri prijatelji v Chicagu pa so se dogovorili, da v pozdrav obračajo glave na stran, susnejo usnice in grdo pogledajo kot da mi, njih prijatelji, nismo lepi ljudje. Nekdo se je že tako navadil tega novega pozdrava, da vrže glavo proč, kot da bi ne bila njegova. Zelo prisrčno!

En funt dekagramov, dva vatla centimetrov

in tako dalje v cm, cmm, g, dkg, qu, l, cl pa stopinjah.

Kdo bo na vse večne čase računil in spreminjal, koliko centilitrov vode je pintu. Saj bo slovenski urednik že moral biti računski genij.

To je nova podpora zahtevi na ameriški kongres, da standardizira uteži in druga merila v decimalna. Če bi gospodje v Washingtonu vedeli, kako si slovenski časnikarji belijo glave, ko pri natisovanju iz starokrajskega časopisja spreminjajo mere, bi gotovo nič več ne oporekali in že samo radi naših urednikov uvedli moderne mere.

Vse gre v luft!

Pri tem pomaga tudi pevski zbor “Lira”. Pri deljenju nagrad na zadnji prireditvi sta bili osrečeni miss Serpčič in mrs. Laurich, da bosta šli v luft z zrakoplovom. To je Lirina nagrada za srečne posetnike. Miss Alma Golob je bila pa že na zabavi vsa v luftu, ko je dobila kot nagrado cekin. Častitamo!

Najboljši, najlepši.

Bombastična reklama ameriških oglaševalcev se je kot srbečica prišla tudi Slovencev. To je res nalezljiva bolezen. Vsak operni pevec, ki nas osreči iz starega kraja, je najboljši in najlepši.

Prešmentana nitka.

Neki starokrajski pisatelj se je čudil, ko je bral v slovensko ameriškem listu, da se ljubim rojakom trgajo niti življenja. To je naš standard: držimo se ga kot klošč kože! Bog obvari, da bi kdo umrl. Kaj bi pa niti življenja počela.

Poročevalcem

“Svoboda” je čitateljem na razpolago, da lahko ustvarimo lepo poročevalno službo iz naših naselbin. Poročajte o dogodkih v našem javnem in privatnem življenju “Svobodi”. Gledali bomo, da ne bo noben poročevalec prikrajšan s striženjem poročila.

nihče brigal. In vendar je ravno to najbolj potrebno.

Rojakinje, naročite si torej naš tednik in razširite ga. Uredništvo išče tudi pri vas zaslonbe in kot vračilo za to vam bo služilo kot glasilo.

ZOBNA HIGIJENA

PIŠE DR. FRANK PAULICH.

V prvem članku pod tem naslovom je dr. Paulich podal nekaj navodil glede pravilne hrane, danes pa pričemo del, ki se bavi največ z razvojem in negovanjem zob pri otrocih. V prihodnjem članku pričemo več krajših navodil glede zobnih bolezni.

VAŠI ZOBJE IN USTA

Pravilno razvijajoči se dojenček prične dobivati prve zobe, katerih število je dvajset. Ti prerinejo skozi vlakna (gums) ob gotovem času in tudi izpadejo ob gotovem času.

Sekalci prerinejo od šestega do dvanajstega meseca, izpadejo v sedmem ali osmem letu.

Prvi kočnjaki pridejo na dan štirinajsti ali petnajsti mesec, izpadejo pa v desetem letu.

Podočnjaki se pokažejo v osemnajstem ali devetnajstem mesecu, izpadejo pa v desetem letu.

Drugi kočnjaki prerinejo iz vlakna v dvajsetem do štirinajstega meseca ter izpadejo v enajstem ali dvanajstem letu.

Ko je otrok star dve leti, bi moral imeti na mestu vse prave zobe. Ti zobje rinejo narazen in naprej, pomagajo rasti čeljusti. Različne mrzlice se morajo preprečiti ob tem času, ker te vplivajo na razvijanje drugih ali permanentnih zob. Mnogokrat opazujemo permanentne zobe, ki so špičasti, polni peg ali luknjic radi mrzlic. Ob tem času pridejo v poštev tudi razne navade.

Moljenje palca bo imelo posledico, da bo sprednji del čeljusti odprt, kadar vgriznete, in popačen obraz. Dihanje skozi usta ima kot posledico skraćeno zgornjo čeljust., zobovi so nakopičeni in obraz abnormalen. Sloneti ali podpirati čeljust vedno na eni strani zakrivi slabo razvijanje kosti čeljusti na tisti strani in obraz popačen. Kako pogubonosno vplivajo take navade na zobe kakor tudi lepoto obraza, je razvidno. Omeniti mi je treba, da sta jok in smeh koristna razvoju čeljusti.

Ob času, ko ima otrok vse prve zobe, ga vzamejo pazni starši k zobozdravniku v pregled. Vsaka abnormalnost se popravi kakorhitro mogoče, ker to je doba razvijanja, ki bo vplivala na bodočnost. Prvi zobje so nekaka steza permanentnim zobem in prezgodnja izguba povzroča katastrofalne posledice permanentni denturi.

Ako je tir izgubljen, permanentni zobje nikdar ne pridejo v pravo postojanko, temveč rinejo na vse strani. Ne samo prehitra izguba prvih zob, ampak tudi njih predolga ohranitev je škodonosna, ker permanentni zobje, katerim je tir zaprt, bodo prerinili skozi vlakna spredaj, zadaj ali pa obtičijo v kosti, povzročajo različne komplikacije v poznejšem življenju. Treba je torej navsveta kompetentne osebe in to bi moral biti vaš zobozdravnik. Prve kakor tudi druge zobe je treba čistiti s krtačo in znano je, da otrok rad ponavlja, kar vidi pri starših.

Približno med četrtem in petim letom opazimo precej razdalje med sekalci. Pravilna razdalja med temi zobmi v tej starosti bi morala biti tolika, da lahko porinete "nikel" med zobe. To je pravilno, ker pod prvimi so permanentni sekalci, katerih krone so širše in večje kot krone prvih. Ti rinejo kot zagozda naprej in na stran, povečajo tako čeljust. Neprestani pritisk rasti drugih zobov vpliva na korenine prvih, absorbira teh korenine, tako da ob času, ko permanentni zobje

skoro pričnejo riniti skozi vlakna, izpadejo prvi. Med petim in sedmim letom prvi permanentni kočnjaki prerinejo skozi vlakna. Ta zob, neobhodno potreben prvi, ravni in lepi permanentni denturi, ima v devetdesetih procentih napake, ki se morajo popraviti takoj. Temu zobu posvečajo zobozdravniki posebno pozornost in preiskava otrok v tem času je neobhodno potrebna. Najboljše bi bilo, da bi šolske oblasti to zahtevale ali pa imele klinike v to svrhu. Zobje so izpostavljeni ob tem času odpadkom hrane, kateri gnijejo okoli zobov, bakterijam in slaščicam; pač cel brlog umazanosti.

Izguba prvega permanentnega kočnjaka in posledice se lahko opazujejo v vsakih ustih. Zveržena cela permanentna dentura, zgodnja "paria" (bolezen vlaken okoli zob), nepravilno prebavljanje hrane, škodonosno drugim delom telesa, popačen obraz, umetni ali falš zobje, je samo par posledic.

Po vrsti nato izpadejo prvi in na njih mesto pridejo drugi ali permanentni zobje ob gotovem času.

Prvi kočnjaki zraste od šestega do šestega in pol leta.

Sekalci zrastejo od šestega do osmega leta.

Prvi predkočnjaki od desetega do enajstega leta.

Podočnjaki od desetega in pol do enajstega in pol leta.

Drugi predkočnjaki od desetega in pol do enajstega in pol leta.

Drugi kočnjaki od enajstega do dvanajstega leta.

Tretji kočnjaki od sedemnajstega do petindvajsetega leta.

Mladino je treba ob tem času učiti, da ravni, beli, zdravi zobje so največje važnosti za prebavljanje hrane, za zdravje in pogled.

Da so zobje več ali manj živi deli telesa in da je zdravje odvisno od teh ter da bolni škodujejo zdravju, ako so zanemarjeni.

Da čimprej se gnili zobje popravijo, toliko boljše za njih ohranitev.

Da v površni zoba (enamel) in živcev in torej ob začetku gnilobe zobje boli, temveč šele, ko se gniloba približa živcu. Da se preprečijo globoke gnilobe v zobu, je potrebna preiskava vsakih šest mesecev.

Da zverženi, slabo ohranjeni zobje ne izgledajo lepo. Da čisti beli zobje so kras človeku in večkrat je v poznejših letih njegov uspeh odvisen od tega.

Vsi želimo boljše zobe naši mladini. Vendar ne smemo pozabiti na zdrave navade matere, nje hrano, obleko, zrak in solnce.

Lov na bisere pri Japoncih.

Kadar ima Japonka 14 let, se uči potapljanja ter prebije od sušca do grudna po ves dan v vodi, globoki do 60 čeyljev. Na dnu ostane "morska deklica", opremljena z naočniki, 2 do 5 minut in lovi školjke bisernice v posodice, obtežene s kamenom. Potapljačice redko doživijo visoko starost. Plačo, ki je borna, prejema v rizu.

LJUDJE

Koliko nas je prav za prav na svecu? Pravijo, da okrog ene milijarde in osem sto milijonov, kar bi se s številkami zapisalo: 1.800.000.000. Natančnega števila seveda ne more nihče podati, kajti ljudje se vsak trenutek roje in umirajo. Dekazano pa je, da se vedno več ljudi rodi nego umre, zaradi česar nastaja že danes težavno vprašanje: kam z ljudmi? Človeštvo raste tako, da postaja zanj — zemlja premajhna. Kakor je znano, delimo ljudi po barvi v več plemen (belo, rumeno, črno, rjavo, seveda so še med temi barvami razne razlike), zaredi tega tvori človeštvo na zemlji prav pisano množico. Dočim vsa druga plemena rastejo, propada rjavo indijansko plemo v Ameriki, tako da štejejo danes samo še 265.683 glav rjavega plemena, med katerim je več moških nego žensk, dočim je pri večini narodov več žensk nego moških.

Po jezikih se dele ljudje na razne narode. Pravijo, da je na svetu toliko jezikov, kolikor metrov je visok slovenski Triglav, torej 2865. Seveda je to negotova številka, kajti doslej še nismo tako natančno preiskali vsega sveta, da bi se ne našel tu ali tam še kak narod. Najmanjši narod na svetu so baje Karagosi, ki jih je samo 405. Prebivajo v Irkutski guberniji, blizu mesta Ude v Tagji. Spadajo med Samojede, ki so, kakor je znano, po postavi najmanjši ljudje na svetu.

Kakor po jezikih se dele ljudje tudi po veri. Natančnih številk tudi tu ni mogoče podati. Ako vzamemo, da nas je, kakor trdijo nekateri podatki, 1.620.370.000, bi dobili sledeče številke: katoličanov 237.500.000, pravoslavnikov 121.800.000, protestanov (z anglikanci) je 170.900.000, Zidov je 15.286.000, konfucijskih vernikov 301.155.000, mohamedancev 219 milijonov 30.000, hindujcev 210.400.000, animistov 136.325.000, budistov 135.161.000, šintoistov 20.512.000, ostali pripadajo raznim veram. Kristjanov je potemtakem 566.201.000. Med drugimi verami ima največ pristašev Konfucijeva. Nekristjanov je torej 1.054.169.000 in lahko rečemo še mnogo več, ker spadajo med nje narodi, ki jih malo poznamo. Daleč je torej še ena čreda in en pastir. Zato je bolje, da priznamo, da vsak po svoje Boga moli... Čudna je torej ta človeška družba, če jo pogledamo z viška in vidimo to veliko mešanico. Ozrmo se še na razliko oblek, šeg in navad, plesov in pesmi, molitev in bogoslužb, jedi in pijače, dejanja in nehanja pa imamo pred seboj čudno zmes — človeštvo.

Učencji se ukvarjajo z vprašanjem, kaj bo iz človeške množice nekaj stoletij. Kako se bo preživela na tej ubogi zemlji, če bo še bolj narasla, kakor kaže. Naj navedemo nekaj računov. Koliko je to: 1.800.000.000? Dr. Penck, profesor na berlinski univerzi je računal, za koliko ljudi je prostora na zemlji. Dognal je, da zemlja preživi še štirikrat toliko ljudi, kolikor jih je danes. Če bi se tako množili kakor zadnje stoletje, bi to število dosegli v par stoletjih. Kaj pa potem? Treba bo izkoristiti še tiste kraje, kjer doslej ljudje sploh ne prebivajo, ali pa le v malem številu. Naseljevati bi se morali torej na amazonškem ozemlju, na področju

Konga, v Srednji in Južni Ameriki, v Južni Afriki in skušati premagati ovire, ki zdaj onemogočujejo naseljevanje po teh krajih. V Južni Ameriki živi danes n. pr. samo 70.000.000 ljudi, dasi bi tam mogli živeti dve milijardi. Še bolj črnogledno sodi o bodočnosti dr. Viktor E. Levine, vseučiliški profesor v Omahi, ki je predaval v Nebraski o tem vprašanju. On trdi, da bo v 60 letih naraslo število človeštva na sedem milijard, kar bi bilo dve milijardi več, nego jih more zemlja prehraniti. Potem bo treba najti ali umetno hrano, ali pa bo nastal hud boj za vsak košček kruha. Dasi število porodov po mestih pada, si skušajo ljudje podaljšati življenje, s čimer se množi število živčih ljudi. Človeški rod bi torej preplaval zemljo in nastala bi strašna borba za obstanek. Morda smo že v začetku te dobe. Dr. Levine gleda morda prečrno, res pa je, da se naše število dviga in da petletna svetovna vojna z vsemi grozotami, z gladom in boleznimi ni zmanjšala števila ljudi tako, kot se je mislilo.

Med človeško množico tvorijo Slovani lepo število 150 milijonov. Od teh je Jugoslovancev nekako 12 milijonov, Slovencev pa 1.800.000.

IZREKI SLOVENSkih PISATELJEV.

Kultura je vrednost naroda. Harmonika popolnost in svobodna vzvišenost te kulture pa je posamezniku, v kolikor ga more prisiliti, da s čiščenjem stremi do nje, edino merilo njegove narodne dolžnosti.

Vladimir Levstik.

Pameten človek stoji z eno nogo vedno zunaj svojih principov; fantast pa in ideolog, ki je dosleden, mora priti z dejanskem življenjem navzkriž, ker smatra igrače nemirne domišljije za svetovne zakone.

F. Detela.

Ženitev je loterija, v kateri se težko kaj dobi! Navadni nespametneži v njej vse zaigrano!

Ivan Tavčar.

Trpeti vdano in odpuščati je najlepše maščevanje velikih duš.

Fr. Ks. Meško.

Bogatstvo samo na sebi ne daje užitka, pač pa podjarmlja človeškega duha pod oblast minljivih stvari.

I. Mencinger.

V resnici bogat je samo tisti narod, ki je bogat na idejah; velik in plemenit je samo tisti, ki ima visoko in plemenito mišljenje; zapovedovati more le oni narod, ki zapoveduje z duhom; ljudstvo brez narodnega duha ne gospodari nad drugimi nego jim služi.

Simon Rutar.

Laž ne ubija s kolom, ali plazi se po žilah kakor strup, počasi in oprezno, ne pazi se, kako deluje.

Ivan Cankar.

Za kratek čas

Na koncu šolskega leta.

Učitelj: No, otročki, sedaj se je končalo šolsko leto. Želim vam, da lepo prebijete počitnice in da se na jesen vrnete v šolo pametnejši, nego ste zdaj.

Učenci: "Hvala lepa, na isti način!"

Dober odgovor.

Skopuh je padel v vodo. Nekdo ga potegne srečno na suho. Za nagrado odpre skopuh svoj možnjček in stisne kvoder svojemu rešitelju. Navzoči se zgražajo ter mrmrajo. Tedaj se oglasi rešilec: "Kaj hočete, gospoda? Mož pač sam najbolje ve, koliko je vreden."

Plesni večer.

"Natakar, povejte no godcem, naj kaj drugega zasvirajo!"

"Kaj pa bi si želeli, gospod?"

"No, kaj počasnega, saj vendar ne morem svoje pečenke venomer v polki zvečiti!"

V šolski klopi.

Učitelj: "Jurko, povej mi kak prosti stavek."

"Jurko: "Piruhe sem bročil."

Učitelj: "Dobro. Kateri čas je to?"

Jurko: "Velikonočni."

Opravičen dvom.

Štiriletni Tonček bi moral iti spat. Ker se brani, mu prigovarja debelušna teta: "Vidiš, Tonček, jaz hodim zmerom s kurami spat."

Dečko neverjetno opazuje zajetno teto: "Ampak, tetka, kako pa moreš splezati na gredi?"

Nežen opis.

On: "Ne smeš misliti, da dvomim o tvoji kuharski spretnosti, vendar bi rad pogledal tvojo kuharsko knjigo, draga. Tole mi diši po tiskarskem pogrešku."

Na prodaj hiša

iz opeke: pet sob, garaža. Dobra transportacija.

Cena \$6,500. — Naslov:

2717 SO. LAWDALE AVE.

CHICAGO, ILL.

Ob nedeljah

in praznikih,

ko se peljete na deželo, posetite

VALETINA KOBALA

55th and Clarendon Hills Road

CLARENDON HILLS, ILL.

Phone: Hinsdale 1509

SPLOŠNA TRGOVINA
IN OKREPČILA.

EXPRESS

JOHN KOČHEVAR

2215 W. 23rd Steet

Kličete, ko potrebujete premog, les, druge potrebščine

TEL.: ROOSEVELT 2698.

JULIJ SLAPŠAK:

Žena ga je ugnala

(Slovenska narodna pravljica.)

(Nadaljevanje.)

"Kdaj mora biti izvršeno?"

"V treh urah. Jutri zjutraj te pokličem ob treh, in do šestih mora biti vse gotovo."

"Dobro!" odgovori hlapec malomarno in gre po svojih opravkih.

Drugo jutro ga res pokliče kmet ob treh, tudi zdaj se ne obotavlja hlapec prav nič. Pri pridi pride iz vasi, zabrlizga trikrat na prste. Prikaže se njegovih bratcev ko peska v morju. Pomigne jim, izroči sekuro in žago, in razumeli so se. Kakor piš so švignili v kmetov gozd. Sekira je pela, žaga brnela. Po bliskovo so znašali pomagači drva domov ter jih zlagali za hlevom v skladanice, visoke ko cerkveni stolp pri fari. V eni uri je bilo vse gotovo. Hlapec je že spet veselo žvižgal ob hlevskih durih. Kmet ga zasliši in gre pogledat. Ko vidi, kaj se je zgodilo, se prime za glavo in obupno zaječi: "Izgubljen sem, pogubljen! Sam vrag je ta hlapec!" Opo-teče se v hišo in se zgrudi na klop ob peči...

Prihitela je žena vsa preplašena? "Kaj pa je, za pet ran božjih?"

"Pusti me, zame ni nobenih zdravil! Kar je, to je!"

"Tak povej no, kaj se je zgodilo? Govori!" je silila.

"Saj mi ne moreš pomagati, kaj bi izgubljal prazne besede!"

Kmetica pa ne odneha: "Kaj ti je vendar? Govori, razodeni svoji ženi, utegnem ti biti le v pomoč!"

"V pomoč? Ni mogoče."

"Povej, morda ti bom pa le kako pomagala!"

"Misliš, da je še kaka pomoč zame?"

"Zakaj bi obupaval? Dokler smo na svetu, si še zmerom lahko pomagamo in se tolažimo."

Kmet se vda in začne praviti ženi: "Pomisli, tale naš hlapec je sam peklenšček. Ker mu ne morem naložiti treh takih opravil, da bi jih ne zmogel, me bo ob letu, to soboto opoldne vzel. Potlej bom jaz njegov hlapec eno leto. Kaj eno leto — za zmerom! Saj veš, da iz pekla nihče več ne uide."

"Kaj sta se tako pogodila?"

"Prav tako!" Kmet ji vse natančno razloži, potlej pa obupno vzlikne: "Vzel me bo! O joj!"

"Ne bo te, ne, le brez skrbi bodi!" ga tolaži žena.

"Ne budali! Ni drugače mogoče! Ljuba moja, zdaj je zame vsega konec!"

"Ne bodi vendar neumen! Ga bom pa jaz ugnala! Tri taka dela mu naložim, da jih šment ne zmore, pa si rešen."

"Ne uženeš ga, ko bi imela tudi pravico naložiti mu tri taka dela. Jaz ga nisem mogel, ti ga boš še manj."

"Boš videl, da ga bom! In da si pridobim pravico ukazovati mu v vseh rečeh, stori tako-le: naredi se bolnega — pa saj si že tako ali tako — in leži v postelj. Potlej pa pokličem hlapca in mu porečem: "Lej, gospodar je bolan, ne more ne delati ne ukazovati; kdo bo gospodaril poslej?" Brez dvoma bo dejal: "Vi mati!" in potlej mu pokažem, da bo pomnil, kaj je hsičja narava v ženski! Tri taka dela mu naložim, da jih nikoli ne zmore!"

"Oh, ne ukaniš ga, ne uženeš ga! Danes je sreda, čez tri dni, to soboto opoldne me vzame!"

"Molči in stori tako, kakor sem ti velela!"

Kmet se vda. Naredi se bolnega in leže v postelj, žena pa pokliče hlapca in mu reče: "Pomisli, gospodar je zbolel in zadnji dnevi leta se iztekajo, kar si prišel k hiši. Kaj bo zdaj?"

"Gospodar je bolan in bo umrl, gospodinjo z lahkoto uženem in potlej oba vzamem, hlahej, ta pa ni slaba!" Tako si misli hlapec in da tak odgovor: "Kjer gospodar omaga, pa gospodinja priskoči. Mati, boste pa vi gospodarili poslej in mi ukazovali, dokler oče ne ozdravi."

"Pa ti bo prav, da gospodinja gospodari pri hiši?" vpraša kmetica.

"Prav, prav, zakaj pa ne? Od te ure ste vi moj gospodar," odgovori hlapec.

"Pa ne boš godrnjal in se kremžil, če ti bom ukazovala jaz namesto moža?" vpraša kmetica.

"Nikakor ne!" zatrjuje hlapec.

"In pogodba, s katero si stopil k nam v službo, veže zdaj mene, ne moža, ali ne?" poudarja kmetica.

"Tako je, velja!" ji prikima hlapec.

"Dobro!" reče kmetica in se namuzne zadovoljno. Dobila je zdaj popolno oblast, rešiti moža in pestiti hlapca-hudobca. Temeljito mu hoče prekritizirati račune in ga pošteno ugnati v kozji rog, da bo na veke pomnil, kdaj je bil pod žensko oblastjo!

Kakor tiger, preden popade svoj plen in ga odnese v brlog, zapiči hlapec pogled v kmeta in kmetico. Pri tem si dobre volje menca roke, kakor oni, ki vnaprej ve, da dobi veliko stavo, in peklenško srce se mu smeje: "Hoj, kako zlahka si prislužim zadnje tri dni poleg kmeta še kmetico!"

Kmet je opazil, kako ta vražji hlapec kar z očmi požira njo in njega; zbal se je, da ga hudoba še to uro ne pograbi in je trepetal v postelji kakor bolnik v težki mrzlici.

Kmetica se je še vedno zadovoljno muzala. Tudi ona je začutila ostri, ognjeni pogled hlapčev, a to je ni zbegalo. Čisto mirno kri je ohranila. Zavzela se je, da bo izrabila de lovno moč hlapčev te tri dni, ki preostajajo še do leta, do skrajnih mej. "Naj le gara, rogač!" si je dejala v sru, potlej pa se je obrnila k hlapcu: "No torej, da sva si na jasnem, ti povem: prej te ne odpustim iz službe, preden ni vse žito v kozelcu, vse njive zrorane in posejane, vsa mrva pokošena in v svislji zdetata. To je tvoje delo te tri dni."

"Nič drugega?" se posmeje hlapec.

"Zaenkrat ne. Ampak sam boš moral vse to podelati, to poudarjam, zato se pa takoj loti dela!" odloči kmetica.

"Prav!" pritrdi hlapec in sposmehljivim pogledom odide na delo.

Kmetica se zdaj obrne k možu in reče: "Vedno sem te bila vesela in ponosna nate, ker te je zavoljo tvoje moštosti in preudarnosti čislala vsa fara; to uro pa se mi zdiš majhen ko otrok, ki se bavke boji. Zakaj še sedaj trepečeš? Tega ne morem trpeti pri svojem možu!"

"Pred hudobo vsakega pretrese," ji odgovarja kmet.

"Ti si mož! Tebe bi ne smelo! Saj sem ti rekla, da te rešim," ga zavrne ona, potlej pa odide za hlapcem gledat.

Hlapec je delal ko črna živina tiste tri dni, kar je še ostal pri kmetu v službi. Bolele so ga kosti, da je komaj še ude pregibal. Nič mu niso pomagali peklenški bratci, sam je moral delati, kakor je bila odločila kmetica. Kadar je zažvižgal in klical bratce iz pekla na pomoč, mu je že stala ona za hrbtom in delala križe z blagoslovljeno svetinjico Materice božje z Brezij. S tem je prestrašeno in zbegano peklenško tovarišijo hlapčev že prvi dan docela pregnala s kmetove zemlje. Hudobci se pozneje niso več upali prikazati, kadar so zaslišali rezko brlizganje na prste. Naposled jih hlapec sploh ni več klical na pomaganje; zakaj zaječal je sam, kakor da bi ga bil kdo obstrelil, se valjal po tleh in rjovel kakor obsedenec, kadar je začutil skrivno moč čudodelne svetinjice. Tako je moral sam izvršiti v borih treh dneh velikanško delo, ki mu ga je naložila prebrisana kmetova žena. V soboto, ko se je že vse jutro mučil za žive in mrtve, je bil z delom pregan in ubit, da se je kakor senca vlačil okrog hišnih voglov. Tako ga je zdelalo, odkar je bil pod žensko oblastjo, da je ostal komaj še malo živ.

V soboto ob osmih zjutraj pokliče kmetica hlapca v hišo in mu reče: "Počivaj eno uro, pa jej in pij!" Preden postavi na mizo juho z rezanci in celo svinjsko gnjat, za pijačo pa mu da hruškove vode v veliki skledi. Hlapec je le malo jedel, preveč je bil utrujen, pil pa je veliko. Ko se za silo okrepeča, stopi v sobo, kjer je ležal kmet in potirja: "Zadnji dan leta je, po plačilo sem prišel, kakor sva se bila pogodila pred letom dni."

(Konec prihodnjich.)

DVE PRIMERI.

Znano je, kako zelo se spreminjajo časi in ljudje z njimi. Lepo sliko v tem pogledu poudarja zadeva inkorporacije naše zadrage in podobno poslovanje v prejšnjih časih.

Ko so pred stoletjem ustanovili kje kakšen list, pa naj je bilo v Ameriki ali v Evropi, so imele razpravo glede dovoljenja v rokah posebne komisije. Dolge razprave so se vršile, prositi je bilo treba oblasti cela leta, predno so dovolile ali ovrgle prošnjo. Ko so se v prvi polovici preteklega stoletja nekateri rojaki s tiskarjem Blaznikom dogovorili, da bodo izdajali v Ljubljani ponižen listič, so morali tri leta prositi oblasti na Dunaju, predno so se te sploh odločile, da so izdajanje lista prepovedale.

Sedaj pa čujte! Ko je direktorij "Svobode" prosil v Springfieldu, Ill., državno dovoljenje za poslovanje, je vzelo za odobrenje ravno tri dni. No, res imamo več svobode!

R. F. KOMATER:

DVA MESECA MED DUHOBORCI

(Dalje.)

Po kosilu so se duhoborci zbrali pri vozu, v katerem so imeli orodje. Nabrali so si raznega orodja, ki ga rabijo pri nasipanju proge in menjavi pragov, ter ga naložili na male ročne vozove, na kar so se odpeljali eno miljo po progi, kjer jim je mojster odkazal delo. Golobradci so menjali prage, dvigali in izravnavali progo. Stari in bradat možje so jo največ nasipali in utrjevali. Zanimiva družba je bila. Stari možje, katerim je bilo sedemdeset let, so vihteli težko orodje kot da bi se igrali pri delu se jim ni poznala njih starost.

Zvečer ob sedmih so se vrnili k stanovanjskim vozovom. Predno so se podali k večerji, jim je starešina naznanil, da je mojster ugodil njegovi prošnji, da bodo delali na progi vsaki dan so sedmih zvečer. Starčki in mladeniči so bili s tem zadovoljni, zato pa so se vsi hkratu zahvalili starešini, da jim je izposloval eno uro več dela na dan.

Po večerji so se skoro vsi zbrali na prostem, kjer so si pripovedovali pravljice in uganjali šale. Kdorsibodi je povedal pravljico, šalo ali kaj drugega; vstal je in razlagal na desno in levo, zbrani pa so ga z zanimanjem poslušali. Med zabavanjem so pušili tobak, katerega so si pripravili sami iz gozdnega jelenovega jezika. Ko je solnce začelo zahajati in predno je nastopil mrak, so se podali v spalne vozove k počitku.

Duhoborci imajo povsem svojo vero, kateri se druge vere ne dajo primerjati. Trdni so v svoji veri in izpolnjujejo jo do pičice. Ravnajo se po postavah, kakor so bile zapisane na plošči, katero je Mojzes prinesel z gore. Pripovedovali so mi, da je nekako šestdeset let, odkar je car ukazal, da mu morajo tudi oni služiti. Da bi se vežbali z orožjem za ubijanje, niso mogli storiti, kajti njih vera strogo zapoveduje: Ne ubijaj! Carju se niso odzvali in zanje so nastopili črni časi preganjanja. Carska žandarmerija je aretirala mladeniče, ki se niso odzvali naborom. Odpeljali so jih v trdnjavske ječe, jih mučili in jih sodili na trajne izgone v mrzlo Sibirijo, kjer jih je mnogo pomrlo vsled gladi in mraza. Trpljenje je bilo hudo v Sibiriji tiste čase, kajti vlada jim je dala tako malo živeža, obleke in drugih potrebščin pri odgonu, da mnogi niso mogli vzdržati do časa, ko so si sami pridelali hrano v divjini.

Carjev ukaz je ostal in prizadjal duhoborcem nadaljne muke. Mladičji so doraščali. Kadar so dosegli starost vojaške dobe, so jih odpeljali k naborom, silili jih v vojaško službo, a vse prizadevanje od strani oblasti ni nič pomagalo. Rajši so šli v pregnanstvo kakor pa da bi kršili svojo vero. Pustili so doma starše, brate, sestre, prijatelje, kakor tudi posestva. Družine so se pričele manjšati, domovja razpadati. Carjev ukaz pa ni odnehal kljub grenkim solzam, ki so jih točile matere, ko so jim jemali sinove in jih odvajali v mrzlo Sibirijo.

Sinovi, ki so bili skoro pred pol stoletjem odgnani od svojeceve na izgon v Sibirijo, kjer

bi morali ostati vse svoje življenje, pa so se nekateri rešili pregnanstva. Marsikateremu se je v zadnjih dvajsetih letih posrečilo, da se je rešil Sibirije s tem, da je odšel v British Columbiju.

V pregnanstvu v Sibiriji je bilo moškim dovoljeno, da so smeli dobiti k sebi tovarišice, da so se z njimi poročili. Ženitev je bila dovoljena samo onim, ki so obdelali in pridelali toliko na zemlji, da so bili v stanu dati carju odmerjeno mero in da so bili v stanu preživljati bodočo družino. Mnogo izgnancev v Sibiriji se ne more privaditi dolgi, mrzli zimi in dolgi moči, ki pokriva velik del te ogromne dežele, zato vedno gojijo željo, da bi se rešili teh dveh neizbežnih nadlog.

(Pride še.)

Filipinska neodvisnost.

Neodvisnost Filipinskega otočja, ki pripada Združenim državam in ki se protivi ameriški nadvladi, pride na razpravo v kongresu v Washingtonu samo tedaj, ko je prizadeta trgovina. Zaenkrat senat še neče glasovati za neodvisnost, vsaj tako ne, da ta predloga pride po carinski predlogi. Vprašanje je nastalo, ko je senator Broussard iz Louisiane predlagal, da bi vladala za Filipinsko otočje carinska ureditev kakor za inozemske dežele. Če bi to sprejeli, bi že priznali nekakšno neodvisnost. Najbrž je mislil na konkurenco sladkornega trusta s Filipinskega otočja z lujzijanskim sladkornim trustom.

Drag samomor

si tu pa tam privoščijo Kitajec, ako se je vsega naveličal. Kandidat smrti požre košček zlata, ki spričo svoje teže ne more po zavojitih črevih naprej in po nekaj dneh povzroči vrzel v drobu. Takšen prevrtanec premine baje brez bolečin.

BILJARDNICA IN MEHKE PIJAČE

ALOIS KOVAČIČ

2254 Blue Island Avenue

Vsi rojaki dobrodošli!

Tel. Lawndale 7886

NATURAL CIGAR CO.

Unijski izdelovalec ročno napravljenih cigar.

Mark Popovich

lastnik

3002 So. Harding Avenue, Chicago, Ill.

PRODAJALNA

GROCERIJ, MESA IN DRUGIH POTREBŠČIN

John Petrich

8402 National Ave. West Allis, Wis.

Phone: West Allis 1424-W

ŽENSKI ODDELEK

LEA FATURJEVA:

Mati—prva učiteljica v pripovedovanju.

Teško mi je pisati o svoji materi. Kakor nož mi reže dušo spomin na njeno dobroto, na njeno trpljenje. Bila je prava slovenska žena, žena ki se žrtvuje popolnoma svoji družini, žena, ki dela in trpi, ki ljubi in odpušča. In si ne šteje tega v zaslugo in ne smatra tega kot breme.

Mater je družila z mojim očetom nežna in velika ljubezen, ki ju je vezala, odkar sta se videla prvič, do njune ločitve ob očetovi smrti.

59 let.

Teško je bilo slovo 89-letnega očeta od 82-letne matere. Se težje je bilo materi živeti brez svojega "starega".

Z nikomer se ni mogla več tako pogovoriti. Bila sta oba iz iste vasi, poznala sta iste ljudi, molila sta iste molitve, hodila iste poti. Ljubezen mojih staršev do svojega rojstnega kraja in doma svojih sorodnikov je bila ganljiva. Imela sta tudi namen, da se vrmeta na starost tja in da prezidata malo hišico, ki je bila naša last — ped domače zemlje. Prišlo je drugače, a prerada sta hodila, dokler sta le mogla, pogledat v domači kraj. Saj ne sije nikjer drugje solnce tako ljubo; nikjer ni zrak tako čist, nikjer ni kruh tako dober. Krompir iz Zagorja smo dobivali na Preko v Ljubljano. Trdila sta, da ga ni na svetu tako dobrega . . .

Domača vas je bila, posebno materi, dom starih pesmi in pravljič. Prababica, ki je bila iz Metlike, in babica, ki je bila iz Lokve pri Trstu, sta jih pravili teti Ančki, teta in mati sta jih pravili moji materi.

Bila sem komaj štiri leta stara, sedela sem pri materinih nogah in poslušala, kar je živele v materini duši. Pravila mi je s prepričanjem in zanosom, otrok je veroval materi, otrok se je zamislil v bajni svet, ki mu ga je slikala. Poslušala sem tako pazljivo, da sem si zapomnila vsako besedo, in če je povedala mati drugič besedico drugače, sem — po navadi vseh otrok — takoj popravila. Ko sem začela hoditi v šolo, je bilo konec pripovedovanja pravljič. V moje težko presenečenje pa mi je pravila mati tri noči pred svojo smrtjo vso noč pravljič in povesti . . .

Najbolj je ganilo mater pri pripovedovanju, kadar sta se ločila dva zaljubljena in sta zlomila prstan in raztrgala robca. Kako sta se iskala in kako sta se strnila kosa prstana in ujemali polovico robca in je bila svatba: "In sem bila tudi jaz zraven in so mi dali iz naprstnika piti in iz rešeta jesti, in so me v štuk zabasali in domov zafasali."

Tako je bila meni moja mati prva učiteljica v pripovedovanju, tako je umela ona dolžnost, ki so jo imele in čutile naše prababice, ko še ni bila tako razširjena tiskana beseda in ko ni še znal vsak razbirati tiskane besede pomen. Kajti samo naše matere so nam ohranile dragocene vesti iz davnih davnin in so vezale preteklost s sedanostjo, s prihodnostjo. Saj je živela vsa sedanost že v slutnjah in željah nekdanjih in smo mi, otroci sedanje dobe, le misli naših davnih prednikov.

VLADIMIR AZOV:

Gola Resnica

Resnica ni vedno hodila gola. Bil je čas — menda je tega že davno, zelo davno: bilo je to ob zori sveta — ko je Resnica hodila v prekrasni opravi, ko se je oblačila v lesketajoče se, zlatotkane halje, z obročkom na glavi, ki se je bleščal v vseh barvah dragih kamenov, in v čeveljčke z zaponkami, kovanimi iz zlata. Ah, kako ponosna, kako čudovito lepa je bila takrat Resnica! Nihče se ni mogel drzniti, brez škode pogledati ji naravnost v obraz, prav tako, kakor se nihče brez bolesti ne more zazreti v solnce. Vse je padalo v prah pred Resnico, kadar je korakala po zemlji ponosna, velelepa, oslepujoča . . .

Toda tega je že davno — ob zori sveta je bilo tako . . .

Takrat pa Laž tega ni mogla prenašati in nekoč, ko je zbrala Resnica zopet okoli sebe celo trumo, je ukazala svoji straži, naj bo naskoči in zajame.

Vitezi Laži so si nataknili naočnike — naočnike iz črnih in modrih stekel — zajeli so Resnico in jo privledli pred obličje sodnika Krivičnika.

Davno je že temu — ob zori sveta . . .

"Moja dolžnost je, vzdrževati red," je rekel Resnici sodnik Krivičnik. "Ti, ničemernost ničemerna, pa ne delaš nič drugega, kot da rušiš red. Kjer si ti, tam je tolpa zijal, tam je hrup, navdušenje in krik. Včeraj si zbrala okoli sebe tako trumo, da je bil senator, gredoč pravkar na sejo senatovo, prisiljen stopiti iz nosilke in iti peš. Strgajte ji, moji zvesti slugi, obroček z dragotinami, vzemite ji zlatotkami pas in odtrgajte ji zaponke iz cekinskega zlata z njenih čeveljčkov! Morda preneha ljudstvo zijati vanjo ter se gomiliti okoli nje, kakor okoli sejmarških stojnic."

Vrgli so se na Resnico zvesti slugi sodnika Krivičnika, ji potegnili s čela obroček, strgali z nje pas in zaponke iz kovane zlata cekinskega ter so pahnili Resnico na ulico.

Davno je že temu — ob zori sveta . . .

Minilo je nekaj časa, in zopet se je pojavila Resnica na ulicah mesta, ki mu je vladala Laž. In zopet se je zbiralo ljudstvo okoli Resnice in nihče ni niti opazil, da nima na sebi čelnega obročka, niti zlatotkane pasu in zaponk iz kovane zlata.

Tega Laž ni mogla prenašati in Resnica je morala zopet stopiti pred obličje sodnika Krivičnika.

"Hej, vi slugi moji neverni!" je zakričal sodnik Krivičnik. "Slecite ji, ošabnici, brokatni plašč in škrlatno tuniko! Naj se izprehaja le v košulji! Morda ljudstvo vendarle preneha zijati za njo in se zbirati kakor čreda okoli nje."

Uboga Resnica! Ko je prišla zopet na ulico, je bila gojloglava in prekrasno telo ji je pokrivala samo košulja. Vse, tudi čeveljčke, so sneli z nje zvesti slugi sodnika Krivičnika.

Davno je temu že — ob zori sveta . . .

Toda ljudstvo ni opazilo niti te premembe na oblačilu Resnice. In zopet so se zgrnile nepregledne trume krog nje in zopet je navdušeno vriskanje

polnilo trge, kjerkoli se je pojavila.

Zopet ni mogla tega trpeti Laž, in v tretje je zgrabila Resnico njena straža ter jo privlekla na sodbo sodnika Krivičnika.

"Hej, vi slugi moji zvesti", je rekel sodnik Krivičnik. "Slecite z Resnice poslednjo košuljico! Naj hodi po tem božjem svetu, kakor jo je porodila mati! Morda se od nje, sramotnice, končno vendar odvrne nemno ljudstvo."

Vrgli so se na Resnico zvesti slugi sodnika Krivičnika ter so strgali z nje še poslednjo košuljo. In Resnica je stopila na ulico gola kakor Venera, ki se je narodila iz morske penne.

Davno je temu že — ob zori sveta . . .

Toda ljudstvo ni obračalo svoje pozornosti njeni nagoti. Bodisi ponosno oblečena z zlatotkano haljo, bodisi gola kot boginja — Resnica ga enako močno privlačuje in enako osleplja njegove oči. Kakor ga je poprej oslepljal blesk pestrih dragotin na čelnem obročku Resnice, tako ga je začela oslepljati njena božanska nagota. Krog gole Resnice so se skupljale prav iste množice, ki so se skupljale poprej okoli prekrasno oblečene Resnice, in prav isto navdušeno klicanje se je razlegalo po zraku.

Gola resnica je zmagala. Toda to vse je bilo davno — ob zori sveta . . .

10,000 slovenskih deklet.

"Če bi prišlo deset tisoč slovenskih deklet iz starega kraja," je dejal pred časom neki slovenski voditelj v Ameriki, "pa bi lahko vse dobile svoje može." Veliko resnice je na tem. Res je sicer, da v Ameriki rojena slovenska dekleta odraščajo in da se starajo napol amerikanizirani slovenski "pečlarji", s čemur se zahteva manjša, toda po naselbinah je še vedno veliko krepkih priseljenskih samcev, ki bi se ženili. Tu pa tam se kateri osmeli, da gre v stari kraj po njo, toda pot je dolga in nevarna. Mogoče bi jih bilo 10,000 malo preveč, ampak v starem kraju jih še več čaka na fante v Ameriki.

Da bi vlagali peticijo pri kongresu v Washingtonu, ne bi veliko zaleglo, še osmešili bi se, ampak Ameriki bi s takim dekretom vendar veliko koristili. Ameriški državniki namreč ne marajo pomisliti na dejstvo, da imajo po vzhodnih državah ameriške družine povprečno po tri četrtine enega otroka. Še lepši rezultat bi se po taki ureditvi pokazal v moralnem oziru. Pomislite, kako bi slovenski "pečlarji" vzljubili mater Ameriko, če bi jim za Miklavža naročila iz starega kraja deset tisoč Slovenk!

Tel. Cicero 610
Residence: Cicero 4484

Dr. FRANK PAULICH

Slovenski zobozdravnik
2123-25 So. 52nd Avenue,
CICERO, ILL.

Uradne ure: Od 9 do 12 dop.,
od 1-5 pop. in od 6:30 do 9
zvečer. Ob sredah in nedeljah od 9-12 dop.

Kuhinja.

Zajec v obari. Vzemi ves drob in še kaj od vratu in prednje noge. Skuhaj vse to za kvašo v vodi, kateri prilij jesiha ali pa belega vina, soli, popra in začimbe v zrnih, dva lavorjeva lista, brinjevih jagod, klinčkov ali nageljnovih žebic. Prekuhano mehko mesnino vzemi ven in kvašo precedi ter jo polij na lepe kosce razrezanega jajca, kateremu moraš prej modro kožico potegniti dol. Ko rabiš meso, prežgi v kozici 5 unč suhe a mastne slanine, prepraži vmes dve narezani čebulici, surovega masla, dve žlici moke in polij vse to s kvašo. V prevreto daj še košček sladkorja, jesiha in rdečega vina. V tem prepraži počasi kvašeno zajčje meso in ko se je kvaša že v meso vpojila, da jo ostane le še malo in je meso mehko, daj na mizo s kako prikuho. To je zelo dobro; a smetane ne devaj tu zraven, ker je že vino.

Gostilniški golaž. Namesto masti jemljejo olje. Razbelijo ga prav močno, potem pa stresejo vanj precej čebule, jako drobno sesekljane. Ko je lepo rumena, pridenejo svežih ali konzerviranih paradižnikov. Tudi to se precej časa duši, da se lepo pocvre. Šele sedaj pridenejo meso, katerega tudi dolgo duše, da se opeče. Nato potresejo z moko in zopet mešajo in dušijo. Nazadnje šele nekoliko zalijejo in pokuhajo. Gostilniški golaž zahteva precej paprike.

O razsoljevanju in prekajanju prašiča. V Ameriki kjer je tako težko dobiti dobro prekajeno meso, kakršnega smo imeli

v starem kraju, se ravnamo po tem navodilu:) Za prašiča okrog dve sto funtov težje se vzame: 8 do 9 dvartov vode, pet funtov soli, 1/4 funta solitra, 1/4 funta sladkorja, unčo popra, pest brinjevih jagod, malo majarona, pest stolčenega česna in sok ene limone. Potem se složi meso tesno v čeber, se vlije nanj prekuhana, a ohlajena tekočina, naslednji dan pa se obloži z desko in s kamni. Vsak drugi dan se spodaj odcedi voda in z njo zopet oblije meso. Parkrat se mora meso tudi preložiti. Tako ostane 14 dni in potem se da sušit v dim.

Marsikatera gospodinja ne ve, kam bi s kožo od slanine. Iz te se naredi klobase na tak-le način. Koža se prav drobno seseka, doda se malo mesa in vse skupaj prav dobro premeša, osoli ter doda dišav, cimeta, popra in malo česnovne vode. Nekateri imajo navado, da zmešajo vmes sirove oprane kaše. Od enega prašiča se da dva funta kaše, a lahko tudi več. Potem se denejo klobase v dim, a če je kaša vmes, se morajo hitreje porabiti, ker v starih klobasah kaša zgreni. Te klobase so takoj po kolinah prav dobre s kislom repo, zeljem ali ričetom.

Sladka mast nadomešča maslo. Pripravi se tako-le: Slanina se zreže na majhne kocke in se da v posodo za cvrenje, brez vseh dišav, zalije se z mlekom namesto z vodo, seveda samo toliko, da se ne pripali. Ko se do dobra cvre, se ocvirki stisnejo in posebej v posodi spravijo. Ako se rabijo za nadev, se potem poljubno osole. Čisto mast pa rabimo namesto masla za pecivo.

POPOTNIKI,

ki potujete čez Milwaukee, oglasite se pri

LAMBERT BOLSKARJU

469 - 51st Avenue

West Allis, Wisconsin

PRIJAZNO IN ČISTO DVORANO

ZA DRUŽABNE VEČERE, ZABAVE IN SEJE
IMA NA RAZPOLAGO

PAUL BERGER

2653 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

TELEFON: CRAWFORD 4290

DOMAČA POSTREŽBA V RESTAVRACIJI.



PRVA SLOVENSKA
TRGOVINA ZLATNINE
IN SREBRNINE
V CICERO, ILLINOIS.

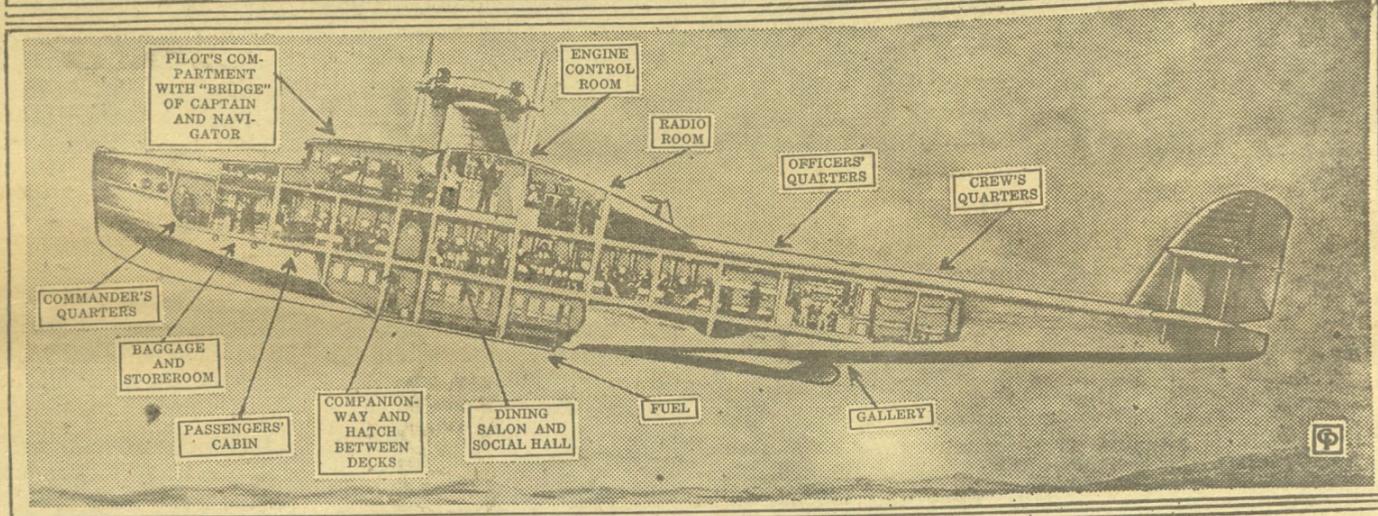
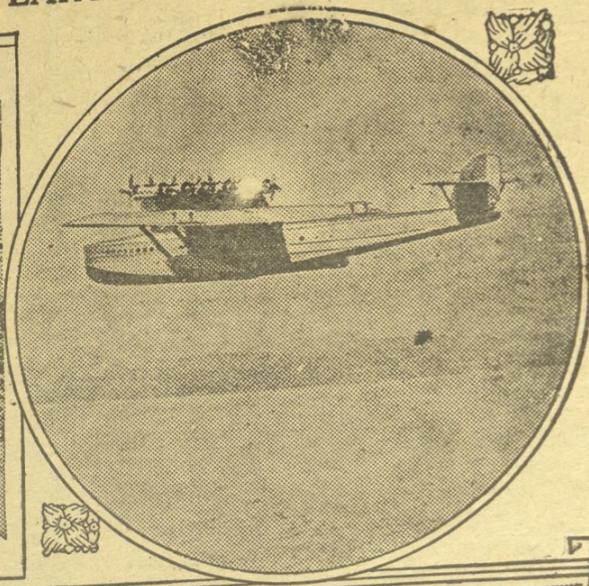
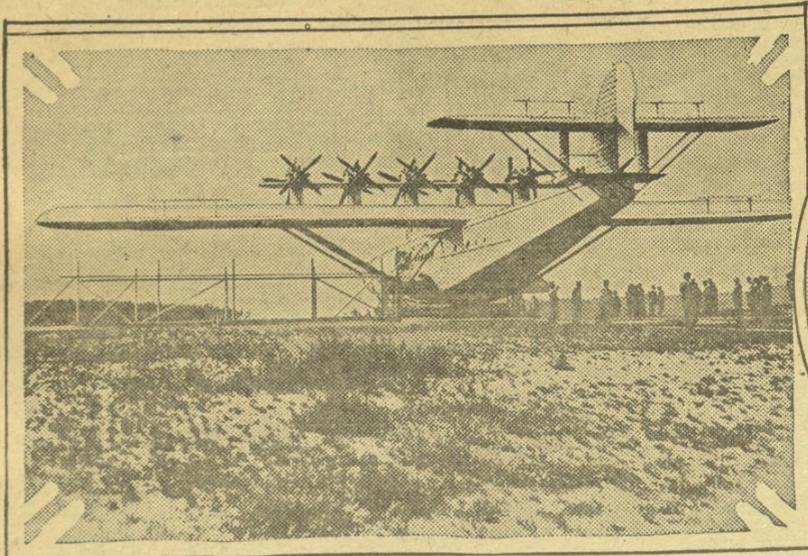
V zalogi imam ure najfinejšega izdelka, kot so: Elgin, Waltham, Howard, Springfield, Hamilton, žepne in zapestne, za moške in ženske. Velika zaloga zlatnine vseh vrst. Najbolj prikupljiva za božično darilce je zapestna ura ali pa prstan z diamantom ali drugim žlahtnim kamnom. Se priporočam, Vaš znani

FRANK STONICH

6114 W. 22nd ST., CICERO, ILL.

Tel. Cicero 2737.

UNITED STATES MAY SEE WORLD'S LARGEST AIRPLANE NEXT



It is believed following the Bremen, the world's fastest ship, and the Graf Zeppelin, largest airship, Germany next will send the giant Dornier DOX, most massive seaplane, with a carrying capacity of 100 passengers. Upper left photo shows it on the ground.

The earliest written records were made in pictures which represented things and actions. After centuries of use these pictures became conventionalized into symbols, such as the ideograms of the Egyptians and some of those still used in China today.

The second step was to represent by symbols not the things themselves, by instead the sounds of the spoken words. The sounds of entire words were symbolized at first, then it developed into a system where syllables which form the words were symbolized. With the use of the latter the writing system became more fluent.

The syllabic writing was used in a purer form in the cuneiform of Mesopotamia. It is from this extensive use of the Asiatics that we learn some important facts of ancient history. The Egyptians used the syllabic writing, but they mixed with this writing their ideograms and hieroglyphics. They went even further, for they finally adopted the symbols for letter sounds; but here too they used it with an admixture of the older forms of writings. Finally, the Phoenicians took up the last step by splitting up the syllables, adopting an alphabet of characters to represent the component sounds of speech and building all written words from these simple characters. Records of about 1000 BC to 800 B. C. show the Phoenician alphabet in use. At this the cuneiform was gradually introduced in the Eastern Mediterranean, even in correspondence between Babylon and Egypt.

The Aramean alphabet was also developed from the Phoenicians on the edge of the Arabian desert, and from this sprang up the Hebrew and Arabic alphabets. This is also a strong evidence that the Brahmin alphabet of India was introduced from the Phoenicians about 800 B. C.

The Latest Census of Jugoslavia

The following statistics have been compiled by the "London Daily Mail". We have arranged the areas stated below in square miles so that the readers may get an approx-

imate idea of the size of the country.

The area and population of Jugoslavia by provinces are as follows:

Districts	Area	Population
Slovenia	6253	1,056,464
Croatia and Slavonia	16,920	2,739,593
Dalmatia	4,916	621,429
Bosnia and Herzegovina	19,768	1,899,929
Voyvodina	7,607	1,380,413
North Serbia	19,286	2,655,078
South Serbia	17,651	1,474,560
Montenegro	3,733	199,857
Totals	96,134	12,017,323

According to nationality there are approximately 500,000 Germans, 490,00 Hungarians, 480,000 Albanians, 180,000 Roumanians, and 10,000 Italians.

Orthodox, 4,415,000. Roman Catholics, 1,337,000 Mohammedans, and 300,000 of other religions.

The state religion is the Greek Orthodox, though the Greek Orthodox numbers only about a million more adherents than the Roman Catholic and much less than one half of the whole population. There are about 5,469,000 Greek Orth-

Life's Little Mystery

1. Woman in front of scales takes her coat off.
2. Puts coat over left arm.
3. Weights herself.
4. Gets off scales.
5. Takes coat from her arm puts it on again.

THE HISTORY OF OUR ALPHABET

When it comes to alphabets all the world has borrowed for, no alphabet can be found in use today by a people who has originated it. The problem of resolving human speech into its thirty-odd sounds and representing them by symbols to have been solved only once. From this invention all the true alphabets in use at present have descended.

The Russians and some Slavic peoples in the Balkans use the Cyrillic which was borrowed from the Ancient Greeks. In the rest of Europe, in European colonies, North and South America, and some other places the Latin (with slight modification in some places) is used. The English alphabet, for example, came directly from the Latin. It is in fact the same alphabet that Rome used save for some minor changes such as the addition of a separate "I" (the Latin "I" served for both "I" and "J") and the expansion of the Latin "UV" into "UVW".

The Romans, in turn, borrowed their alphabet from the Greeks, changing the forms

and dropping some characters. And the Greeks took their system from the Phoenicians, retaining the names with slight variations. Through the hands of the Greek definite vowel symbols were added to the Phoenician alphabet which consisted solely of 22 consonants. The Greek version came to have twenty four letters. They also changed the direction of writing. The Phoenicians wrote from right to left; the Greeks from left to right, a system now employed by the Western World.

As to where did the Phoenicians get their alphabet, it has been said that the twenty two characters were adopted from the hieroglyphics and the hieratic writing of Egypt, or from the cuneiform characters of Babylon and symbols of Hittites. The Phoenicians, familiar because of their commercial voyages with many cumbersome writing systems around the Mediterranean, choose from them such symbols as they needed, stripped off the complications, and simplified writing for the first time.

THE STORY OF X

- X is the Roman notation for ten;
- X is the mark of illiterate men;
- X is a ruler removed from his throne;
- X is a quantity wholly unknown;
- X may mean xenon, a furious gas;
- X is a ray of a similar class;
- X-mas is Christmas, a season kiss.
- X in a letter is good for one of bliss;
- X is for Xerxes, that monarch renowned;
- X marks the spot where the body was found.

INTEGRITY LODGE, 631 S. N. P. J.
Second Annual Dance
Saturday, November 2nd

Abeling's Famous Syncopators
and Integrity Red Peppers
Dancing and Refreshments

ENTREE 8 P. M.

Postanite ustanovni naročnik "Svobode"